

Guerlain Parfumerie française de Luxe
 Le monde élégant et fashionable de Paris se sert :
 Eau de Cologne Impériale, Sapoceti, savon spécial;
 Crème de Fraîches et Poudre de Cypris pour le teint;
 Extraits pour le mouchoir et le vaporisateur: Jicky, Belle France, Alcoolat de Rose pour les cheveux.

15, RUE DE LA PAIX, PARIS

A Franklin-Társulatnál megjelent.
Orvosi tanácsadó
 VAROSON ÉS FALUN
 Szerkeszti
dr. Lengyel Dániel
 Második javítva és bővíttve átdolgozott kiadás.
 Ára kötve 1 frt 50 kr.

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLmányok szabadalmazását esköli mind. államban
Réthy János
 nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
 Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett. Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve. Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek.

Rum, likőrök készítéséhez való híres kivonatok
WATTERICH A.-nál
 Dohány-utca 5. kaphatók.
 Kezelési könyv ingyen.

27 éven át
 v. állami kórházi igazgató orvos
 gyógyít gyorsan, diszertül és biztos sikerrel minden férfi és női bajt.
 Cím: Kardos
specialista,
 Erzsébet-körút 34.
 I. em. ajtó 12/b. Rendel: d. e. 7-8, 11-2, d. u. 6-7-ig. Levélben is.

Hirdetések elfogadtnak a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., egyetem-utca 4. sz. a.

GALDERONI ÉS TÁRSA
 látványosok.
 Látványos raktára váci-utca 30. szám.
 Tan- és műszerek és fényképezési készülékek raktára
 Kis hid-utca 8. szám.
BUDAPESTEN.
 Árjegyzék kívánatra bérmentve, ingyen.

Gummiárúk,
 betegápolási cikkek sérültök (összerek F, Berguerand párisi gyárostól), legelőnyösebben beszerezhetők
Polgár Sándor egyetemi kötszerész-nél,
 Budapest, Erzsébet-körút 50.

9. SZÁM. 1896. BUDAPEST, MÁRCZIUS 1. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 *
 Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 *
 Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50
 Külföldi előfizetésekre a postailag megfizetendő viteldi is csatolandó.

Hófehérke már nem mese!
 Tény, hogy a hófehérke toailette-cikkek hatása mai napig páratlan. Hófehérke-crème biztos hatású és a bőr minden tisztaságának, n. m.: bőrpattadás, bőrcikkek, szappan, májfoltok stb. eltávolítására. Egy doboz ára 1 frt. Hófehérke-szappan felmulhatatlan enyhe toailette-szappan 1 drb 50 kr. Hófehérke-acetviz (folyékony poudre) 1 üveg 1 frt. Hófehérke-poudre, a legjobb eddig használtatott levő poudre ártalmatlan és látványos marad a bőrön, kapható fehér, róza és crème színekben, egy doboz ára 1 frt. Hófehérke-hajszesz, legjobb szer hajkihullás és kopás, valamint más bőrbetegségek ellen, elősegíti a haj és szálai növeését, 1 üveg ára 1 frt 1.50. Hófehérke-hajfűtő, a megszűlt haj és szakálnak az eredeti szintjéig visszahozza, ártalmatlan és biztos hatású szer, kapható fekete, barna, szőke és vörös színben. 1 üveg ára 2 frt. Hófehérke-fogpor, a legjobb fogtisztító szer, a fogak sománczát nem sérti. Hófehérke fogszorot eredményez ezen fogpor használatát, kitűnő illata, ára egy doboznak 50 kr. Csak azon készítmények valódnak, melyek fenti védjeggyel vannak ellátva. Kaphatók minden gyógyszerárban, illatszer- és gyógyfűszekereskedésben vagy
KLEIN S. gyógyszerész-nél Lugoson 43.

Sorozóköteles
 önkénteseknek utasításokat és folyamodványmintákat tartalmazó árjegyzéket bérmentve küldenek
WEINER ÉS GRÜNBAUM
 udvari szabók
 Budapest, váci-utca 27. szám.
 Ugyanott
 különlegességek
 diszmagyar ruhákban, csatlós, huszár stb. részére; továbbá zászló- diszítésekben, aranyhímzésekben, zsabrákokban tarsolyokban, valamint az összes bandériumi felszerelésekben.

Schicht-féle SZAPPAN szabadék.
 törvényesen bejegyzett védjegy

 osztrák-magyar szabadék
 a legjobb, ruhamosásra s egyéb házi használatra; egyesíti a legnagyobb mosó erőt a legnagyobb enyhéssel; vakító fehér, szagtalan fehérneműt állít elő; ajánlatos kivált a pamukneműkre; kitűnő mint kézi- és fürdő-szappan is, nagyok és kicsinyek számára.
 Egy kísérletet senki sem fog sajnálni. Oly vidékre, hol ez a szappan kereskedésekben még nem kapható, szállít az alábbi czégg 1 postacsomagot 5 kilogr. össz-súlyban bérmentesen, utánvét mellett, 2 frt 40 kr.-ért.
SCHICHT GYÖRGY, Aussig a/Elbe,
 szappan-, olaj- és gyertya-gyára.
 A maga nemében legnagyobb gyár a kontinensen.
 Budapesti képviselő: Deggeller Károly V., akadémia-u. 9.

35007 pénz-nyeremény. **MAGYAR OSZTÁLY-SORSJÁTÉK** **7.932.000** korona **összértékben**

A II. osztály huzása: Márcz. 11—14-ig.
 II. osztályú vétel-sorsjegyek árai:

1/4	1/2	1/10	1/20
40.—	20.—	4.—	2.—

 Frt.
 Porto és nyeremény-jegyzékért külön 25 kr.
 Sorsjegyeket a fenti eredeti áron ajánl és szétküld az összegnek előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel

Megujítás.
 Sorsjegyeknek a II. osztályra való megujítása az I. osztályú sorsjegyek visszaadása és a betétnek (megujítási díj) befizetésével legkésőbb márczius 1-éig eszközözlendő.

A III. osztály huzása: Május 12—28-ig.
 A II. és III. oszt. érvényes sorsj. árai:

1/4	1/2	1/10	1/20
60.—	30.—	6.—	3.—

 Frt.
 Porto és 2 nyeremény-jegyzékért külön 40 kr.

Minden készpénzben levonás nélkül. **HEINTZE KÁROLY** Budapest, Szervita-tér 3. sz. Minden készpénzben levonás nélkül.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

RÉGI MAGYAR MŰVÉSZEK.
 ALIGHA VAN ország Európában, a hol magyar tárgyú, vagy magyar vonatkozású, vagy magyar mestertől származó műkincs nem volna. Régebb idők óta foglalkozom ezekkel a hungaricákkal, tüzetesen azonban Trefort miniszterisége óta, ki azzal bizott meg, hogy Kúpeczky János életrajzát írjam meg. A könyv Lipésében jelent meg 1889-ben, s abban elszámoltam összes műveit is. Gróf Csáky Albin miniszter egy másik mesterünk, Mányoki Ádám, életrajzának megírásával bizott meg, s e munkát most írom. Művei legnagyobb részt Német- és Lengyelországban vannak részint nyilvános gyűjteményekben, részint magánbirtokban. Mikor pedig arra kaptam megbízást, hogy az ezredévi kiállítás műtörténelmi osztályának anyaggyűjtésében működjem közre, s Olaszországban Markótoló való képeket kerestem, Milanóban egy kolostorban megnéztem a *Lionardo da Vinci* «Utolsó vacsora»-ját, s nem kis meglepetésemre azt vettem észre, hogy az ebédlőben körülfutó falszegélyen levő szentek elseje jobbról is, balról is egy-egy magyar szent képmását ábrázolja. Angliában a windsori kastély első-eemeleti sötét folyosóján, két ablak közt a pilléren egy kőszagittolas kép öltött szemembe, s mikor a falról levettem, hogy tüzetesebben megnézzem, *Báthory* István mellképét ismertem föl benne, még pedig a legszebbet mindazok között, melyeket itthon, Lengyelországban, vagy másutt láthattam. Természetesen, mindezen műkincseket közölni még nem lehet, mivel nincs róluk fényképi másolat.

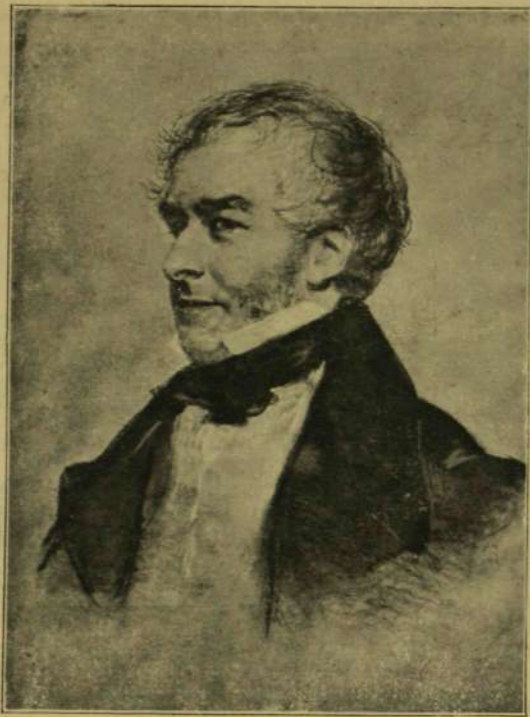
Régi mestereink művei közül azonban néhányat már most bemutatunk, mert ezek másolatát sikerült megszerezni. A kutatót a vágy mindig vonzza kutatása tárgyához, s úgy hiszem, nem sokára sikerül oly magyar tárgyú és érdekű műkincsek másait is haza hoznom, a melyeket nálunk még nem ismernek.

BROCKY KÁROLY.
 1807—1859.
 Hazai körökben alig ismerik *Brocky* kiváló művészi képességét, mivelhogy legjobb alkotásai a külföldön maradtak, a hol élt és meghalt. Pedig megérdemli a mester, hogy vele tüzetesen foglalkozzunk, mert századunk közepén ő volt *Markó* Károly mellett a legnagyobb mesterünk, s *mig* *Markó* Károly a tájfestésnek szentelte életét, addig *Brocky* Károly az arcképfestésnek lett kiváló művelője. A Nemzeti Múzeumban elhelyezett festményei és a Történelmi Arcképcsarnokban látható arcképek, melyek *Mészáros* Lázár és *Kmetty* György honvédtábornokokat ábrázolják, bizonyynyal jó alkotások, de ezeknek fölülte állanak azok a kréta-rajzai, melyek Angolországban láthatók.

BROCKY KÁROLY. — SAJÁT FESTMÉNYE UTÁN.

* Sketch of the life of Charles Brocky the artist by Norman Wilkinson. London, 1870.

WISCOUNT MELBOURNE ARCKÉPE
Brocky Károlytól.

hol gyermekéveit töltötte. Serdülő kora meglehetősen mozgalmas volt, mert majd egy nyomorúságos vándor színésztársulat szolgálatába állott, majd pedig fodrászinas lett. De sehol sem volt sokáig maradása. Egyszer unalmában azzal foglalkozott, hogy papírból vagdalt ki emberi és állati alakokat, s e közben nagy kedvet kapott a festészet iránt; elment Bécsbe, hol a festői akadémia növendéke lett. A sok nyomor és nélkülözés komolylyá tette; szorgalmasan tanult, míg végre magára vonta tanárai figyelmét, s pályadíjat nyert.

Akkoriban időzött Bécsben *Mousleard* hercegnő, ki egy miniatúr-festmény után másolatot akart készíttetni, s az akadémiai tanár ajánlatára Brockyt bízta meg a hercegnő munkával. E közben egy Bécsben lakó nényével is megismerkedett a művész, kinek nyomorán a jótékony rokon némiképp segített. A megrendelés híre gyorsan elterjedt művészi körökben, s egyszersmind nem megvetendő jövedelmet biztosított Brockynak az, hogy az akadémia gyengébb tehetségű növendékei rendszeren az ő segítségéhez folyamodtak.

Enda és *Taffinger* tanárok közbenjárására nagyobb megrendeléseket is kapott; készített illuminált kréta-képeket és olajfestményeket. Így aztán művészi híre teljessé, ő maga pedig keresett és megbecsült emberré lett. De egyszersmind arról győződött meg, hogy neki a császárváros már szűk; s további önképzés végett más-hová igyekezett.

Útja Párisba vezette, hol a Louvre gyűjteményében *Puolo Veronese* egyik remek művét kezdte másolni, s a munkát oly mesterileg végezte, hogy egy gazdag angol, *Munro of Novar*, ki a művész dolgozását figyelemmel kísérte, rögtön meghitta Angliába, s a fiatal mester, noha alig ismerte még Párist is, engedett az angol hívásának. *Munro* Londonban a Park Street-en, a Grosvenor Squaron levő saját palotájában rendezett be Brockynak műtermet; elvitte magával Skóciában levő birtokára is, hol néhány fiatal angol hölgy arcképet festette le; majd visszavitte Londonba, hol *Colnaghi* Dominikkal, a híres műárussal ismertette meg. *Colnaghi* nagyon szívesen látta az ifjú művészt; bevezette a művészetek történetébe, megismertette vele az angol és külföldi metszetek egész sorozatát s minden tekintetben művelőleg hatott rá; — bevezette családjába is, és megbizta, hogy feleségének arcképet készítesse el.* A *Munro of Novar* szolgálatában eltöltött idő az 1844—46. évekre esik. *Colnaghi* jó hírneve és személyes összeköttetései folytán, melyek a legfelsőbb körökig terjedtek, egy föltötte megfizetendő megbízást kapott Brocky, és pedig azt, hogy miss *Liddell*-nek, Viktória királynő udvarhölgyének az arcképet fesse le. A kitűnően sikerült arcképet megfordult az udvarnál is; a királynő magához hívatta Brockyt, s őt udvari festőjévé nevezte ki. A királynő maga is többször ült a művésznek, ki róla több arcképet festett; hasonló megrendeléseket kapott az udvar összes tagjaitól, aztán *Consort* hercegtől, *Melbourne* lordtól, *Normanby* lordtól és másoktól.

A világlátott *Brocky* azonban modorában ugyanaz a darabos ember maradt, mint a milyen Temesvárott volt, s a királynő gyakran mulatott az esetlen Brockynak nem épen udvarképes mondásain. Ha például a királynő egy ülés után másnap bizonyos órára magához rendelte Brockyt, ő cseppet sem habozott a felséges asszonynak megmondani, hogy holnap nem ér rá, mivel más munkája van kitűzve. A királyi udvarnál sem az ellentmondás, sem a megtagadás nem szokásos; az angol királynő azonban e szokatlan színtészen inkább mulatott, mint hogy bosszankodott volna. Tény, hogy az udvarnál a királynő, *Albert* herceg, a többi hercegek és hercegnők, az udvarnagok és udvari méltóságok képein kívül magánmegrendelése is voltak Brockynak, s ez úton szerzett mellékjöveldelme évenként mintegy ezer font sterlingre rúgott. *Turner* a «Modern Painters»-ben rendkívül dicsérte Brocky műveit, míg

* Ez az arckép jelenleg az ifjú *Colnaghi* birtokában van, ki angol konzul Florenczban. — A *Munro of Novar* gyűjteménye a 60-as években Londonban elővereztetett, s így a gyűjtemény Brocky műveivel együtt a világ minden tájára szétszórtott. — *Ny. S.*

Frederick *Tayler*, a *Walter-Colour Society* elnöke és *Wellington* herceg, a *Royal Academy* elnöke, egész elragadtatással beszéltek festményeiről.

Brocky azonban nem sokáig élvezte a nagy dicsőséget. Nagyon magasra emelkedett; de aztán nagyot is bukott.

A királynő azzal bízta meg, hogy legkisebb gyermeke arcképet készítesse el. A művész válasza e megbízásra az volt, hogy kicsi gyermekekről arcképet festeni nem érdemes, mert azok mind hasonlítanak egymáshoz. A királynő ezt a választ már nem találta mulatságosnak; a koronás asszonynak az anya volt megsértve. Ez időtől kezdve Brocky Károlyt nem hívták többé az udvarhoz; kegyvesztett lett. A főúri társaság ugyan gyakran fölkereste, mert társaságban nagyon vig kedélyű, humoros ember volt, kivel szerettek elmulatni, de megrendelést többé nem adtak neki.

Brocky ekkor az önálló kompozíciók terére lépett. Mythologiai képeket, meztelen leányalakokat kezdett festeni; de nem volt velők szerencséje; nem vette senki. Ilyen tárgyak a szigorú erkölcsű Angliában sehogy sem tetszettek; másrészt Brocky még csak akkor kezdett ismét olajban festeni, s ezek a képek művészi tekintetben nem állottak ki a versenyt illuminált kréta-rajzaival. Az olajfestészet terén később tökéletesedett ugyan, de a keresete nem javult. Mind inkább-inkább tapasztalta, hogy anyagilag pusztulás fenyegeti. Egyre aggodalmasabb napokat élt. Eszébe jutottak a Temesvárott és Bécsben töltött évek, mikor csikorgó hidegben, fogyatékos ruhában, étlen-szomjan tengette életét. Megtakarított pénze napról-napra fogyott. A sok keserű tapasztalat, a nyomortól való félelem ágyba döntötte, beteg lett, s 1855 július 8-án meghalt Londonban, 48 éves korában. Halála előtt rendelkezett; meg

KEMETTY HONVÉDTÁBORNOK ARCKÉPE — Brocky Károly festménye a Történeti Arcképcsarnokban.

meglevő vagyonát egy Bécsben lakó hölgyre hagyományozta, kihez ifjúkori szerelem és később barátság kötötte, de soha sem lehetett az övé. Jelenleg a Nemzeti Múzeumban és a Történeti Arcképcsarnokban levő képeit magyar hazájának hagyta, melyre mindig gyermeki szeretettel gondolt.

Brockynak az a két képe, melyet mai számunkban bemutatunk, Angolországban van.

Az egyik kép *Viscount Melbourne* arcképe, ki akkor volt Angolország miniszterelnöke, mikor Brocky Károly mint az angol királynő udvari festője működött. A kép *Windsorban* van a királyi kastélyban, a 219. számú szobában, mely *Beatrice* hercegnőnek, a minapában elhalt *Battenberg* Henrik herceg özvegyének díszszobája. Az arckép tisztán fekete krétával készült; csak a mellény sárgás színe, s ezt Brocky fehér és vörös színekkel illuminálta. Bámulatos, hogy a mester 2—3 színnel milyen hatást tud elérni s a képet mily magas művészi tökéletességre tudja emelni. Életerő s művészi képzettség nyilatkozik rajta. — A második kép a művésznek saját, olajban festett arcképe, mely *I. H. Lorent* tulajdonában van *Reigate*-ban, a *Surrey* grófságban. A képre hátul egy czédula van ragasztva, s azon e sorok olvashatók magyar nyelven:

«Hogy ez Brocky Károly arcképe, melyet Londonban maga festett, ezennel bizonyítom. Budapest, múzeum, jan. 20-ik 1881. *Pulszky Ferencz* a M. N. Múzeum igazgatója. Előtte: *Kameramayer Károly*, polgármester. *Ligeti Antal*, N. Múzeumi képtár-őr.»

A kép tehát Budapesten is megfordult.

A jó angolok ugyan nem értik meg a magyar szöveget, de megértik a *Pulszky Ferencz* nevé, melyet Angliában is igen jól ismernek.

Megértik továbbá a mesteri festményt, melyet én Brocky Károlynak Londonban, *Windsorban* és *Reigate*-ban látott 48 darab festményei közt a legkiválóbbnak tartok, s nem is hiszem, hogy valaha ennél jobbat festett. Világos kék szemének tekintete, melyekkel nemcsak lát, de valóban néz is, elárulja azt a nagy virtuozitást, melyről az angol kritika annak idején oly kedvezően nyilatkozott, s melyről kijelentette, hogy szemeket, tekinteteket festeni más úgy nem tud, mint Brocky Károly. Fülében látjuk azt az arany fűgőt, melyet atyjától örökölt, s melyet kegyelemből haláláig viselt.

Ha Brocky Károly mást nem festett volna, mint ezt az egy arcképet, ez is az elsőrendű művészek sorába helyezné őt. Brocky Angliában nagy becsben állott, s nagy becsben állanak a művei is, melyeket tulajdonosaik féltékeny gondadal őriznek.

MARKÓ ANDRÁS.
†1895.

Markók egykor egész művész-család voltak. Most már mind letűntek. Annak idején mindnyájan: apa és három fia a festészetnek szentelték tehetségüket, hogy a magyar névnek e művészet terén dicsőséget szerezzenek a külföldön. És szereztek is, különösen az apa. *Markó Károly* dicsőséget és tekintélyt vívott ki magának. Csak három magyar mester volt ő rajta kívül, kik művészi alkotásaikkal nagy hírnévre tettek szert, kik közül kettő a XVIII. században élt. Ezek egyike *Kupezsky János*, ki VI. Károly császár szolgálatában állott, festette Nagy Péter orosz császár képét Karlsbadban, s mint hírneves mester halt meg Nürnbergben. Számos jeles képét őrzik különösen a német képtárakban. A másik egy régi magyar nemes család sarja: *Mányoki Ádám*, II. Rákóczy Ferencz és Erős Ágost lengyel király és szász választó-fejedelem udvari festője, kitől azonban csak kevés festmény ma

radt fenn, s azok is majd mind a szász király tulajdonában vannak Drezsdában. A harmadik mester a temesvári születésű *Brocky Károly*, kiről fentebbi cikkünk szól.

Míg ez a három mester kizárólag arcképek készítésével foglalkozott: *Markó Károly* a tájfestésnek szentelte művészi esztétjét. Született Lőcsén 1790-ben s meghalt Apegeiben, Florencz mellett, 1860 november 20-án. A bécsi akadémián kezdett tanulmányait Rómában folytatta, s mikor megismerkedett az olasz tájak elragadó varázsával, ott is maradt abban a csodaszép országban, mely második hazája lett. A *Claude Lorrain* 200 év óta letűnt kora és iránya művészetében új életet kapott, s *Markó* ebben az irányban készítette festményeit. Nem kötötte magát sem trónhoz, nem szegődött valamely főúr szolgálatába, a verőfényes Itália végleg lebilincselte benne az embert, hogy nagyszabású művészetével lebilincselje a világot. Az eszményi tájkép volt az ő eleme, melyet bibliai és mythologiai jelenetekkel népesített be. De míg mintaképeknek — *Claude Lorrain*nak — későbbi művein a tónus hidegebb és kidolgozása fogyatékosabb; addig *Markó* élete fogytaig mindig a meleg verőfényt, a pontos kidolgozást alkalmazta festményein, s képei mindig nemes, klasszikus stílyben vannak tartva, festményeinek mindegyike a természet szellemében készült egy-egy elragadó költemény, tiszta vonalakkal, összhangzó színezéssel, a napsugár megkapó játékaival, a színek pompájával és a távlat pontosságával. E mellett előadásuk tiszta és a színezésük meleg.

Az általam látott *Markó*-féle képek közül a legjobbakkal tartom azokat, melyek Budapesten vannak a Nemzeti Múzeum képtárában és a Zichy-család birtokában; mely utóbbiak Bécsben voltak az azóta elhalt *Zichy Edmund* gróf tulajdonában. Itt láttam évekkal ezelőtt egy *Markó*-féle képet, melynek tárgya nagyon is elütött az eddiegietől, mivel komor, felhős, szivárványos tájképet ábrázolt. *Zichy Edmund* gróf meg is adta a felvilágosítást, hogy *Markó* ezt a képet a szabadságharc elbukásának hatása alatt festette, mikor a szabadság és alkotmány elveszett. De oda festette a szivárványt, a reményt, hogy a nagy baj közepette nem kell csüggednünk, mivel majd nekünk is felvirad egy szebb jövő hajnala...

Markó Károly halálával művészetének irányát tanítványa, egy derék, érdemes magyar mester: *Ligeti Antal* vette át és gyakorolta haláláig. *Ligeti Antal* azonban már igazán az utolsó volt, ki az *ideális* tájfestészetnek szentelte magát, s e téren igazán becses műveket alkotott; — míg *Ligeti* genialis tanítványa: *Mészöly Géza*, a mestertől nyert oktatást ithon érvényesítette és számtalan fölvételekben örököltette meg a Balaton elragadóan szép vidékét. Fájdalom, több követője nem igen akadt. *Mészöly* mestere után néhány évvel fiatalon halt meg. *Markó Károlynak*, a nagy mesternek, három fia volt. Ezekről nem sokat tudunk. A külföldön nevelkedtek, s műveik nem jutottak olyan hírnévre, mint atyjukéi. Közülök *Károly* Budapesten született 1830-ban, s mint ügyes tájképfestő halt meg 1891-ben Moszkvában; *Ferencz* tájképeket és genre-képeket festett; tehetséges ember volt, de tehetsége nem volt kiművelve; úgy hallom, néhány évvel ez előtt halt meg Budapesten; *András* eupán tájképeket és állatokat festett; 1895 május 12-én halt meg *Viaregióban*.

Markó András, úgy látszik, legközelebb állott atyjához, mert mai számunkban bemutatott képe: «*Legelő a tengerparton*», oly magas művészi színvonalon áll, hogy nagy atyja kiváló művei mellett bátran megállja helyét.

A kép kiváló művészi alkotás, a mai tájképfestészetnek igazi gyöngye. Kitűnően egyesül benne a tájképfestő az állatfestővel, s *Markó András* mindkét téren igazi művész. A színezése ragyogó, pompás, és mégis megvan benne az olvadékonyság, mely az ily alkotást természetessé, kedvesebbé teszi. Az a föld igazi föld, melynél pompásabbat a hollandi festészet fénykora sem alkotott. A mezőség füve eleven, üde, természetes, a tájék levegője finom párázattal van tele. Az állatok ép oly élő alakok, mint a tenyészet, bonczani szabotossággal rajzolva és festve. El itt az anyatermeszt, az állat, az egész tájék. A pompás festmény csak annyiban különbözik atyja hasonló festményeitől, hogy nem eszményi tájkép. Igaz valóság, élő természet, minőt csak valamelyik lívornói tengerparti legelő képes felmutatni, hol ember és állat egyaránt örvend a létnek és Isten esodás áldásának. Az a szem, mely ezt a jelenetet megragadta, igazi művészi szem, mely a természet és a természetesség nem alázta le a műterem állványt, hanem fölemelkedik hozzá, hogy csodás szépségében örökítse meg. *Markó András* az utolsó művész volt a *Markó* iskolájából. Ez a kép pedig *Markó András* utolsó alkotása, mert hosszas betegsége meggátolta a további munkában. A *Markó* iskola ezen hatyudala — s ezt vigasztal mondjuk — Magyarországon maradt; egy a szépművészetekért lelkesedő hölgy, *Gelsei Gutmann Vilmosné*, vásárolta meg. Közszemlére lesz kitéve az ezredévi kiállításon a műcsarnokban, s ott kétségkívül a kiállítás egyik gyöngye lesz.

MÁNYOKI ÁDÁM.
1673—1757.

A *Mányoki Ádám* régi magyar festőművész élete és művei tekintetében folytatott kutatásom alkalmából néhány olyan festményre akadtam a művésznek, melyek eddig nem voltak ismeretesek. Az itt bemutatott két kép a művész pályájának két különböző korszakából való, de művészi tekintetben egyik sincs olyan magas színvonalon, mint II. Rákóczy Ferencznek a szász király birtokában levő arcképe, melyet a «*Vasárnapi Ujság*» olvasóinak már korábban bemutatunk.* Ez a kép nemcsak a művész legszebb alkotása, hanem *Rákóczy* valamennyi arcképe között a legkitűnőbb, a legsikerültebb.

Mikor *Rákóczy* ügye Magyarországon elveszett, s a műpártoló fejedelem külföldre ment, tudvalevőleg udvari festőjét, *Mányoki Ádámot*, *Erős Ágost* lengyel király és szász választó fejedelem kegyeibe ajánlotta. Föltehető, hogy *Mányokit* a király csak *Rákóczy* iránti udvariaságból fogadta szolgálatába, mert nem egy ok szól a mellett, hogy a király a művészetek iránt nagyon kevésbé érdeklődött. Az ő eleme a háború és a szerelem volt. Sem *Lengyel*, sem pedig Szászországban nem találunk olyan nyomokat, melyek műpártolása mellett tanuskodnának.

Érdeklődött a király azon lengyel és szász lovagok iránt, kik a csatákban, vagy a király körüli szolgálatban szereztek érdemeket, vagy pedig a híres szép nők iránt, mint például a *Lubomirka* hercegnő, kik közül a szebbiket a király gyakrabban láthatta, mivel a fiatal hercegnő gyakran megfordult *Krakóban*, és ott a kolostorban szállt meg. Arra nézve vannak történeti adataim, hogy a szép hercegnő arcképet a király *Mányokinál* megrendelte, de ez a kép elveszett. Később ugyan a *Radziwill* hercegek tulajdonába ment át a kép, de az orosz *Betörés* alkalmával az oroszok sok műkincset elvittek a lengyel kastélyokból Oroszországba. Hogy hol vannak ma ezek a műkincsek, azt nem lehet tudni.

Néhány, *Mányoki* által *Erős Ágost* uralkodá-

* Megjelent a «*Vasárnapi Ujság*» 1893 évi 14. számában.

ának idejében festett kép azonban a mai napig is megmaradt Lengyelországban, s ezek közt első helyet foglal el a király arcképe, mely jelenleg a Potocki-palotában van Krakóban. A király Potocki grófnak, egyik kedves emberének, ajándékozta, s a család a mai napig megőrizte, mint ereklyét.

A kép a királyt vértess egyenruhában ábrázolja; vállán által vetett hermelin köpeny, mellén széles rendszalag van, melyen a lengyel fehér sasrend nagykeresztje lóg. Jobb keze a marsall-botot tartja, melyet a karszék háttárá támaszt, míg a jobb oldalon az asztal sarkán Lengyelország koronáját látjuk. A király az akkori divat szerint allonge-parókat visel. Mint a kép diszitményi részén, ép úgy nagy gonddal dolgozott a művész az arcon is, melynek jellemzős kidolgozása épen oly találó, mint művésziileg megkapó. Erős Ágostnak egy más képe sem versenyezhet vele. Mányoki művészi ereje akkor még egész teljességében volt, és még mindig a Largillière hatása alatt dolgozott, mikor ugyanis az arcon a barackz szint szerette használni.

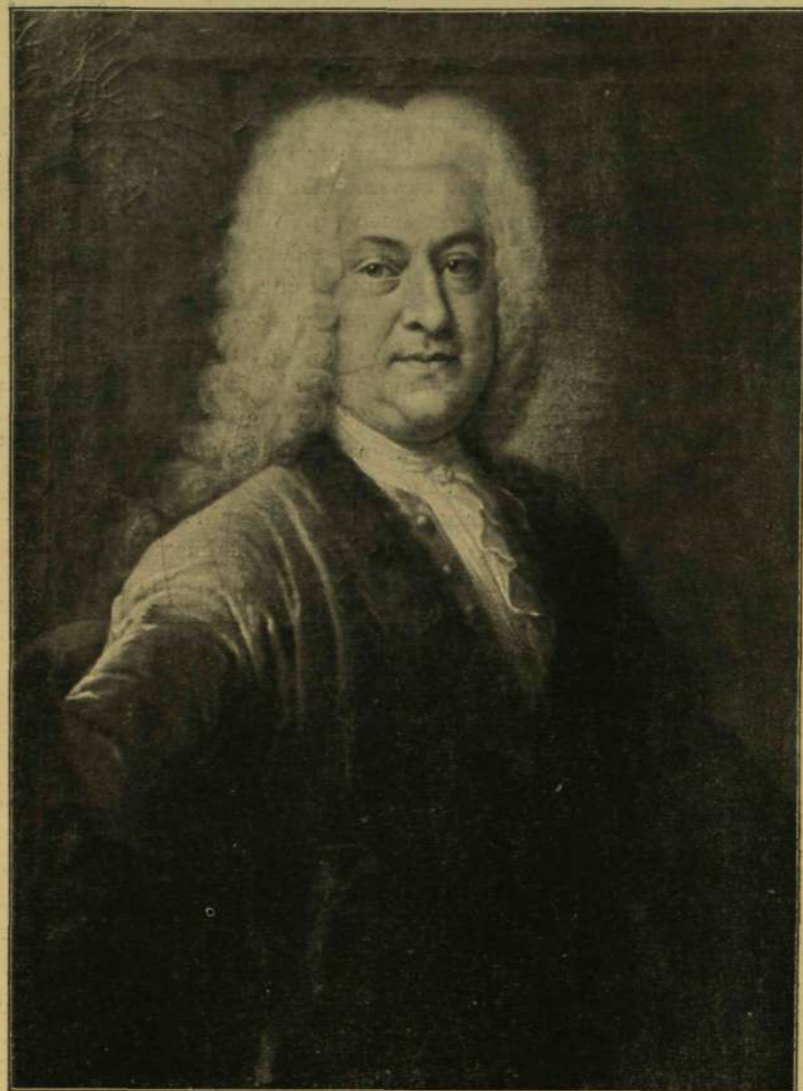
A festmény mellett rendkívül érdekes a kép kerete is, mely szintén abban a korban készült szép barokk stílusban, gazdag díszítéssel. Különösen gazdag a keret felső része, melyen díszernyő alatt cartouche-mezőben látjuk a királyi adományozó monogramját, s fölötté a királyi koronát. A Potocki család szép gyűjteményében ez a kép kiváló helyet foglal el, s reánk nézve becses, mivel a külföldön is nagy kitüntetésben részesült magyar művész készítette a festményt.

A másik *Rechenberg* Károly O. lipcei jogtudóst ábrázolja. Ez jelenleg a lipcei egyetemi könyvtár termében van elhelyezve. E képet Mányoki hátul a vásznon ezzel a jellel látta el: „A. de Mányoki pinx. 1796.”

E kép már III. Ágost lengyel király és száz választó fejedelem idejében készült. A két kép festése közti időben sok minden megváltozott. *Mányoki* a huszas években Magyarországon is megfordult, hogy családi ügyeit rendezze, s hogy itt is festett, mutatják azok a családi képek, melyek jelenleg *Podmaniczky* Géza báró birtokában vannak a kiskartali kastélyban.* III. Ágostokkal jobban érdeklődött a művészetek iránt, mint elődje; mutatják ezt a drezdai műemlékek is; de, fájdalom, Mányoki az irigykedők miatt nem tudta hajlandóságát megnyerni. Innét van, hogy Mányoki, a ki III. Ágost idejében még fizetését sem kapta meg rendszeren, ma-

* Mányokinak ezt a két festményét (Báró Podmaniczky János és neje) szintén bemutatottuk a Vasárnapi Ujság 1889. évi 3-ik számában.

gán emberek szolgálatába állott. Lipcei tartózkodása alatt készíthette el a Rechenberg professzor képét. Abból, hogy az egyetem helyiségében van és volt is mindig e kép, azt lehetne következtetni, hogy valamely ünnepélyes alkalomból készült, talán az egyetem megbízásából és költségén; de erre nézve biztosat nem tudunk.

RECHENBERG KÁROLY NÉMET JOGTUDÓS ARCKÉPE MÁNYOKI ÁDÁMTÓL.

TENGERPARTI TÁJKÉP MARKÓ ANDRÁSTÓL.

dunk, mivel a lipcei egyetem irattára e tekintetben nem ad felvilágosítást. Nincs iratai között e képről semmi említés.

De érdekel látjuk a Mányoki művészetében beállott változást, mely szerint a francia irány teljesen szakított, s a német iskola követőjévé lett. S ez természetes is, mivel a krakói udvarnál mindig a francia szellem uralkodott, míg a drezdaiál — pedig III. Ágost rendszerint itt tartózkodott — a german ízlés volt divat-

ban; mindamellett a kép erőteljes és szép művészi munka, s ebből is láthatjuk, hogy Mányoki mindvégig meg tudta őrizni és óvni művészi erejét és képességét minden körülmények között.

Dr. Nyári Sándor.

NEM ROSKADTAK LE NEHÉZ KERESZTJÖK ALATT; MERT KÖLCSÖNÖSEN TÁMOGATTÁK EGYMÁST.

Rajz a régi alföldi életből.

I.

A harminczas években úgy Körös-Tarcsán, mint az Alföld legnagyobb részén, pártásan mentek templomba a hajadonok. Még azután is sokáig viselték a pártát.

A pártá koszorúját többnyire utánzótt gyöngy ékesítette, hosszabb vagy rövidebb, szélesebb s keskenyebb szalag nyúlt róla le, s elfedte a hátul egy ágba font haját, csupán a hajfonat tövével és végén, két bokorra kötött élénk színű szalag látszott ki alóla.

Nyakukon a lányok kisdud fehér, fodros, vagy világos színű szőr-, vagy selyemkendőt, rojtosat viseltek, mely alól, két felül könyökig leérő fodrozott gyolcs ingváll, hátul meg a puzli derekán két oldalt hónaljig felfutó ezüst vagy aranyozott zsinór ragyogott ki.

Csinosan redőzött élénk színű rokolya folyt le a derekról, a piros csizmának szára közepéig.

A kötény két oldalán s alulról fodrozott fehér gyolcs, vagy karton, ritkábban selyem volt, de ez csak térdig ért le.

Hűvös őszön s télen szopós magyar báránnyóból férfi-ködmönt viseltek panyókán, ezen simult végig a pártá szalagja.

Igy öltöztek a fiatal menyecskék is, hanem pártá helyett főkötőt viseltek.

Csinos fejdísz volt ez, finom fekete, de nem selyemszövetből. A fejtétőt és a kontyot tarkarta el, két oldalt csak a fülkagyló felső részét foglalta maga alá; állkötője nem volt. Ha hosszukás alakú nem lett volna, — de olyanok kellett lennie, hogy a konty bele férjen, — taréjtalan sisakhoz lehetett volna hasonlítani.

Elöl és két oldalt a főkötőt 2—3 sor, csak kis-újjnyi széles, sűrűn ránczolt, aprószemű, fekete szőresipke szegélyezé. A csipkefodrozat csak fültövön terjedt, a konty alatti rész simán volt beszegve. A főkötő közepén igen alacsony csipkefodrozat nyúlt végig.

A főkötő alól, elől a homlokon kisújjnyi szélesen kilátszott a hajzat.

Az idősebb asszonyok főkötője nem különbözött az ifjakétól, különben is kivált a kisebb módúak abban a főkötőben vénültek meg, a melyben a menyasszonytánczot eljárták.

Drága fejké volt a főkötő. Ha gondját viselték,

eltartott sokáig; a népnek pedig még akkor több esze volt, mint hogy a divatot változtatta volna.

Hideg időben ünnepnapon is tettek a nők fejükre nagy-kendőt; de mindig úgy, hogy az alól a főkötő bodra kilátszott.

Idősebb asszonyok nyáron se mentek templomba egy ingvállban, magyaros szabású derékig érő újjast — réklinek nevezték ezt — öltöztek puzlijok fölibe; nyakukban sötét színű kendőt hordtak selyem-, szőr-, szövetet, vagy vásznat, az úgynevezett lencsés kendőt. Rokolyát, kötöt, sötétet viseltek, módjokhoz képest selyemből, szőr-, szövetből, kartonból, sőt erős festővászonból is.

A rokolya az ifjabbaknál kevéssel hosszabb, a kötő szintén hosszabb s szélesebb is volt.

A szegényebb osztály télen s parádéra férfi ködmönt; a jobb módú ehhez hasonló magyaros szabású, gazdagon zsinórozott rókatorok-prémű, rókamállal bélelt sötétkék, vagy fekete posztó mentét viselt.

Hajadon nem viselt mentét; mert azt csak férjhezmenésnek kaptak a lányok női hozományképen. A többi ruhán, ágyneműn, s tulipános ládán kívül, ebből, meg egy fias tehénből állott a leg-gazdagabbaknál is a női hozomány, sokszor még az örökség is; mert a házat, földet, s a földmíveléshez szükséges eszközöket a férfi gyermekek örökölték.

A lábas jószágból, s készpénz-hagyatékából sem igen követeltek részt a leányok. Ha követeltek is, többnyire csekélységgel megelégedtek; nem volt még akkor a nép közt oly gyakori a pörlekedés, mint ma. Ügyvéd is egykettő, ha volt egy megyében.

Nem lehetett akkor oly gyakran hallani, mint ma: „Halálig nem hagyom, inkább legyen az uraké?”

Az ágy- és vászonneműt, valamint a szappant is, — melyből a vagyonosoknál gyakran nagy készlet volt, — a női maradék örökölte.

Megjegyzem, hogy a szegény szolgáltók, kik szüleiktől női hozományt nem várhattak, magok szerezték meg a férfi-ködmönt, fel is mutatták ezt a templomban, s ebben mentek a lánynezők elébe is.

II.

Kopányi Marisnak csak a pártája hasonlított a többi hajadonokéhoz, ez is csak hasonlított; mert valamennyinél értékesebb volt. Igaz gyöngy, s drágakő ragyogott ezen, s szalagja széles volt, sűrű nehéz selyem.

Ünnepi ruházata elütött a többiekétől, sötét színű volt ez, s a ruhaderék és a szoknya egy szövetből készült. Nyáron fehér harisnyát és cipőt, télen és sáros időben könnyű, fekete kordovány csizmát viselt.

Mikor templomba ment, — minden ünnepnapon s vasárnap ment pedig, gyakran hét-köznap is — ott volt hóna alatt, a sötétkék bársony kötésű, aranymetsetű s izlésesen aranyozott sarku zsolttár. Vitt zsolttárt a templomba majdnem minden nő; de ilyen szépet egy sem.

Hétköznap olyan olcsó anyagu ruhát viselt *Kopányi* Maris, mint a parasztnők, de olyan szabásut, mint ünnepelő ruhája. Papusban, annyival inkább meztel, mint akkor a parasz-asszonyok — s nem épen a leggazdagabbak

szolgált volna. — Ma már különösen a városokban, de a falukon is, főként a vasúttak mentén, nem így áll a dolog. Sok a szegényebb osztályban is a kis kéz- és lábfejű, karcú, könnyű mozgású, szabályos arcú, finom arcbőrű nő, s még talán több az elesenevézedett satnya férfi.

Változnak az idők, az életmód, erkölcs s velők az emberek.

Kopányi Maris termete középnél magasabb, nem épen karcú, de nem is vaskos volt; tartása egyenes, de nem merev, járása könnyű s mégis méltóságosnak mondható. Szabályos tojásdad arca, ha megfosztotta is azt üdőség-től az idő, s még inkább az átélt szenvedések, nem volt minden nyoma nélkül az egykori nem közönséges szépségnek. Szelid szemei nemes és nyugodt lélekről tanúsítottak.

Egészen kivált *Kopányi* Maris a paraszt nők közül.

Nem csoda, hogy kivált; más nevelése volt neki, mint azoknak, a kik közé nehéz sorsa taszította. Közöttök élt, és úgy mint közülök azok, kiknek nincs vagyonuk; kenyerét két keze munkája kereste, másoknak dolgozott, de nem mindenkinek, nem is kialkudott bérért.

Nemcsak előkelő házakhoz ment pedig dolgra, kisebb vagyonú jobbágy emberek házához is elment, ha hívták. Ezek is úgy bántak vele, mint megérdemelte, becsülték, szerették.

Tud gyengéd lenni a földmívelő nép is; jó szív s tiszta erkölcs nagy érdem előtte.

Nálunk gyakran megfordult *Kopányi* Maris. Gyermekkoromban, késő téli este, gyertyagyújtástól fogva 10—11 óráig, néha éjfélig is elfonogatott anyámmal, a két szolgálóval s a tőle elmaradhatatlan *Vonzával* együtt. Most is eszembe jut, mily álmomba szenderítő volt, s mily édessé tette a szendergést a fonó asszonyok susogó beszéde s a kerek rokkák zizegő pergése.

Minden nagyobb munkához elhívatta anyám *Kopányi* Marist, ki otthon volt bármely ágában a gazdasszonykodásnak; mindent jól és tisztán készített, s kezére lehetett bízni bátran a kulcsokat. Csak azért is elhívatta anyám, hogy a segélyt, melyet oly szívesen nyújtottak neki szüleinek, pirolás nélkül fogadhassa el, mint munkája megérdemelt díját.

Rendszeren asztalunknál, velünk étkezett, hanem ha vendégünk volt, elvonult, azon czim alatt, hogy anyámat helyettesíti a konyhán.

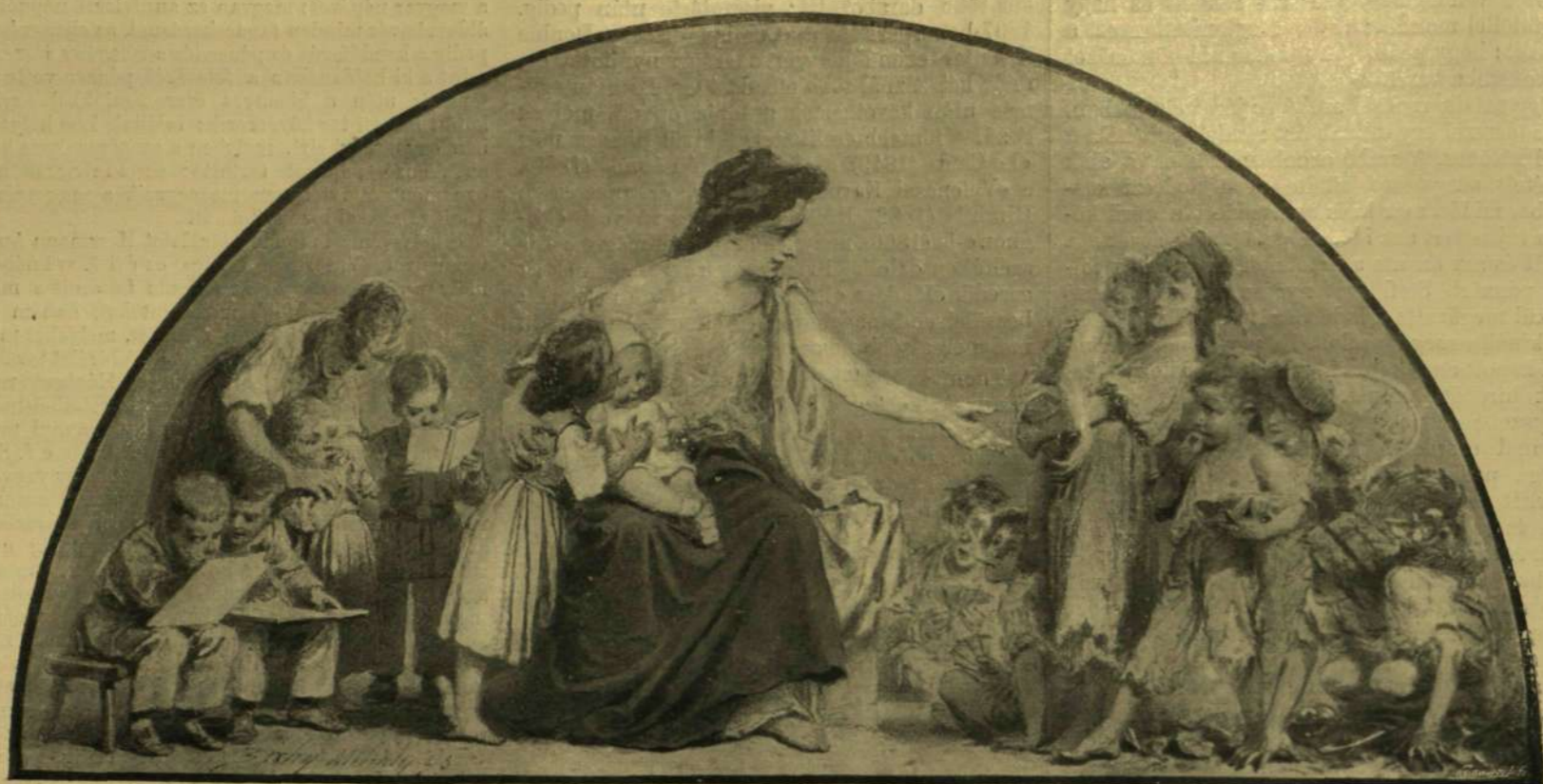
Gyümölcs-szedéskor mindig elhívatta anyám szőlőnkbe. A gyümölcsöt vállon szállította haza 6—7 szegény

asszony, két nagy felvadás kaskát vitt egyik-egyik. *Kopányi* Maris nem engedte, hogy őt ettől megkímélje anyám. Két kisebb kaskába szedette hát anyám a gyümölcs legjavát, ezt vitte haza *Kopányi* Maris, még pedig egyik kaskát, bármennyire szabadkozott is ettől, többnyire a maga számára.

Nagy beteg voltam egyszer, mások meg öcsém. Jó szolgálatot tett ekkor anyámnak *Kopányi* Maris. Nappal gazdasszonyi dolgaiban pótolta helyét; éjjel pihenhetett anyám egy keveset, fel-felváltotta azt a betegágy mellett. Mindig erőltette anyámat: pihenjen, helyt áll ő szívesen; minket is rávett sokszor, kérjük erre

ERŐS ÁGOST SZÁZS VÁLASZTÓ FEJEDELEM. — Mányoki Ádám festménye.

«A NAGYPÉNTÉKI REF. TÁRSASÁGNAK, AZ ELZÜLLÖTT GYERMEKEK «OTTHON»-ÁNAK FELÉPÍTÉSÉRE — ZICHY MIHÁLY.»

A «NAGYPÉNTÉKI TÁRSASÁG.»

Ezt a társaságot néhány jó ember alapította a fővárosban három évvel ezelőtt, egy nagypénteki napon s innen vette nevét is. Az alapítás célját magyarázza Zichy Mihály gyönyörű képe. En nem tudnám azt oly szépen elbeszélni, mint a kép!

S azok az alakok ott a képen nem pusztán képzeletiek. Mi is találkoztunk már velük elég-szer. Ott látjuk őket az utcásarkokon, a templomok előtt; ajtónk kilincsét is meg-megzörgetik.

A Nagypéntéki Társaság tehát ezen elhagyottak megmentésére egyesült. Nem hűz korlátokat a könyörület elé; nem épít bástyát a katekizmusokból; nem kéri a keresztlevelet; azt sem kívánja, hogy a szülők halála segítse a gyermeket fedél alá, ő előtte csak a nyomor az igazolvány.

Már van telke, most házat akar építeni védeneczeinek, mert a társadalomnak ezt a rétegét pedagógus szemmel, gyakorlott kezekkel szükséges nevelni, hogy aztán a felügyelet s a munka teremtsen belőlük munkás embereket s pedig nem oly kívánságokkal telve, melyeket a divatos nevelés felkölt, de az élet nem ad meg; a mi nevelteink eselédék, tisztességes szolgák lesznek, — de talán elégedettek is.

A «Nagypéntéki Ref. Társaság» tehát nevelő-intézetet szándékozik alapítani, melyben a legszegényebbek, a társadalom elhagyottjai fognak hajlékot és nevelést kapni. Az utcákról, kocsimákból s azokból a fészkekből, melyeknek levegőjében a nyomor és bűn együtt tenyészik, fogja összeszedni a megváltandó gyermekeket.

Erre a célra építi intézetét a *Gyermek-Otthon*, a budai Mozdony-utczában. Ez lesz a középponti intézet, melynek mintájára később más nagy városokban fiókintézeteket is szándékozik állítani. Ez s az ily intézetek fogják a munka által való nevelés útján a megjavítás, a megnevelés munkáját végezni.

De a Társaság nem akar megelégedni azzal, hogy 15 éves korukig neveli a gyermekeket s akkor szolgálatba adva, sorsukra bizza neveltjeit. Az Otthon-nal munkás-kollégium is lesz összekötve, melyben esti tanfolyamokat nyit eselédék, napszamosok, gyári munkások számára, hogy így pótolhassák hiányos ismereteiket. Előkelő tanítók, tanárok ígéretét bírja, kik ingyenes tanfolyamokat fognak tartani az Otthon-növédekének. Ezenkívül esti olvasó-termet tart fenn, melyben szórakozást is találhassanak. Hasonlóképp gondoskodni fog oly takarékpénztárról, mely az intézet helyiségeiben este tartsa üzleti óráit s a legkisebb összeget is átvegye kamatozásra. Elő fogja továbbá moz-

dítani a vallásos buzgóságot is isteni tisztelet, vallásos tanítások tartása által.

De itt sem állapodik meg a társaság, hanem módot nyújt neveltjeinek, hogy értelmiségük, jellemük fejlődése szerint önállóságra törekedhessenek. Hazánk sok vidékén még olesó a föld. A Társaság vásárolni fog s az arra valókat apró, kis gazdaságokhoz segíti, oly föltételek mellett, melyeket teljesíthetnek s a melyek a Társaságra nézve sem fognak kárral járni.

Természetesen ezek máról holnapra nem fognak megvalósulni, de hiszszük, hogy egymás után létre jönnek. Most első az építés. Az építés után egy időben fog életbe lépni az intézeti nevelés és a munkás-kollégium s majd sorra a többi.

A tervezetben a munka legszebb része a hölgyeknek jut. Ők nemcsak az anyagi eszközök előteremtésében fognak segítségül lenni a férfiaknak, hanem ők fogják berendezni és vezetni az intézeti nevelést, a fiúk kertészkedését, a lányok konyhai és mosóintézetét s ruhajavitó, stb. munkáit. Ők fognak felügyelni iskolai kiképzésükre; és mikor a növédek az életbe lépnek, ismét ők fognak azok felett őrködni. A munkás-kollégiumban, olvasóteremben ismét meglesz az ő szerepük mindenütt, a hol női finom tapintatra és nemes szívre lesz szükség.

A férfi választmány (elnök: Kiss Áron, gondnok: Szóts Albert) már három évvel ezelőtt megalkult; a női választmány megalkotása most vált szükségessé, mikor építkezéshez szándékoznak fogni. Hegedüs Sándorné, a társaság védnöke, megnyerte a hölgyválasztmány elnökévé gr. Festelich Andornét, alelnökök lettek: gróf Bánffy Györgyné, Bóné Gézáné, Joannoviczné Uray Irén és Csiky Kálmánné. Tiszteletbeli elnök: Lónyay Etelka. A választmány tagjai közt vannak gr. Károlyi Tiborné, Beniczky Bajza Lenke, gr. Pejachevich Jolán, Koller Gyuláné, Rakovszky Istvánné, Szilassy Aladárné, Szilassy Etelka, Mechwart Andrásné, Benárd Lajosné, gr. Vignyázó Sándorné, Pulszky Ferenczné, Maszák Hugóné, Takách Lászlóné, stb.

Zichy Mihály Képeken nem kell meggyőződni: a kép meggyőzőre a szöveget. Zichy Mihály Képeken az egész beszél, dalol, világit.
Dr. Kiss Áron.

Alább közöljük Hegedüs István egyetemi tanár tollából a Társaság adakozásra való felhívását. De mielőtt cikkünköt befejeznék, meg kell említenünk, hogy az első nagyobb adakozók a magyar festők és szobrászok voltak. Zichy Mihály, Munkácsy, Lotz, Than, Feszty Árpád, Brodsky, Barabás és a lánya Maszáké, Csók István, Újváry Ignác, Gyulay László, Kacziány, Koller Ida, Kocsi-Horváth Jolán, Lónyay Etelka, Tahy, Strobl, Zala, Szász Gyula, stb. (Műtárgyakat kaptunk tőlük, melyek ez év végén sorsolás alá kerülnek.)

A mely ügyet pedig a nők s a művészek pártolnak, annak valószínű kell.

A felhívás a következőképp hangzik:

«Ahhoz, mit a nagy művész esetje «beszél» a nyomorról, mivel «világit» a kétség éjjelibe, mit szólunk mi? A nagy költő a nagy művész magyarázatához nem tartja szükségesnek a szöveget. Valóban nem szükséges s ha mégis szólunk, csak azért van, hogy elmondjuk, mi hozott bennünket egybe és mit akarunk. A kalvária útján isteni fenséggel járó Jézus emléke hozott össze és felkölté lelkünkben az élet. ezer meg ezer kalvária-útjának képét. Az, ki magát az egész világról adta, közelebb hozta lelkünkhez az egész világ elzűllöttjeit, nyomorultjait: a gyámsztalanul maradt gyermekeket. Az isten-ember, ki fel-sóhajtott, hogy nincs, a hol lehajtsa fejét az embernek fia: élénk vágyat ébresztett bennünk, hogy az ember fiainak, a mi testvéreinknek, a hajléktalan, a nyomorba és bűnbe taszított gyermekeknek hajlékot, otthon teremtsünk. Ez hozott bennünket egybe, ezt akarjuk. És a miről a nagy költő megemlékezik, hogy a művész esetje «dalol»: «dal a karácsonyi ének: «és a földön békeesség s az embereknek jó-akarata». Lelkünk békeje, az embertársaink iránti jó-akarata szent nevében fordulunk adakozásért a jó-emberekhez. Építsünk Otthont, mely nemesek fedelét nyújt, de mely alatt munkára, becsületre neveljük azokat, kik a mi oltalmunk nélkül elvesznének. Összegyűjtjük azokat, kiket az élet kidobott és visszaadunk a becsület és munkás életnek: ez által a munkás kezeket gyarapítjuk édes hazánk számára.»

Dr. Kiss Áron.

A LEISERINGI MAGYAR GÖRÖG KATH. TEMPLOM ÉJSZAK-AMERIKÁBAN.

MAGYAROK AMERIKÁBAN.

Az első magyarországi görög szert. római kath. lelkész Amerikában.

— Amerikai levél. —

Egy oly férfit mutatunk be olvasóinknak, ki hazáját elhagyván, egyedül lelképásztori hivatását követve, a megboldogult Pásztélyi Kovács János munkács-egyházmezei püspök megbízatásából elment Éjszak-Amerika Egyesült-Államaiba, hogy ott a már-már végpusztulással fenyegetett magyar görög katolikusokat megmentse.

Ez ifju lelkész Dzubay Sándor, volt munkács-egyházmezei görög-kath. áldozár. Született Kálnokon, Bereg megyében 1857-ben. Iskoláit Ungvárt és Szepes-Iglón végvezevén, 1876-ban az ungvári papnöveldebe vétetett föl, hol bevegezevén tanulmányait, 1881-ben a bereg-szöllősi javadalom gondozásával bízták meg. Családot alapított, azonban boldogsága nem soká tartott, mert ugyanazon év november 3-án neje meghalt. E súlyos csapás után megyés püspöke 1882-ben kinevezte őt Ungvár városi segédlelkészé. Majd Szerednyén lett segédlelkész, honnan 1887-ben elzarándokolt Rómába a pápai jubileumra. Ez útjában megtekintette Olaszország nevezetesebb városait s meglehet, hogy útközben szerzett tapasztalatai, ismeretei szolgálták ösztönzésül későbbi Amerikába való kimenetelére, a mire egykori püspöke is buz-dítta. A «Fulda» nevű hajón indult Brémából, s 1889 márczius 3-án ért partot New-Yorkban, honnan rövid tartózkodása után hivihez, Wilkesbarré-ba utazott.

Itt ez amerikai városban a buzgó hívek minden oldalról összesereglettek a magyar lelkész üdvözlétre, s mindent elkövettek, hogy az adóssággal megterhelt templomot megmenthessék. S ez sikerült is.

Rendbe hozván az egyház ügyeit, Hazletonban ugyanazon év aug. 18-án Zapotoczky János és Sztecsovic Miklós lelkészek segítségével új hitközséget alapított. A hazletoni után a scran-toni hitközséget szervezte. Mint jó pásztor, elment hajlékról-hajlékra, hogy szétszórt juhait maga köré gyűjtse. Tapintatos rábeszélésével s szent beszédeivel megnyerve a hívek ragaszkodását, itt is templomot építtetett.

Alig a scran-toni templom felépült, megvette a passaici 5400 dollár értékű templomot 85 dollárnyi készpénzfizetés mellett. S ime a hi-

nyelven, saját lelkészük vezetése alatt imádhatók a Mindenható. A templom Amerika fölfe-dezésének négy százados évfordulója napján teljesen elkészült, s jelenleg már készen áll a hívek befogadására.

A templom, melynek fölépítését Thalmann Wyss mérnök 18000 dollárért vállalta el, 80 láb hosszú, 32 láb széles, oldalfalainak magassága — az alapot nem számítva — 15 1/2 láb; belső szélessége 23 láb, tornyainak magassága 85 láb. E góth stílusban épült templom, melyet képen is bemutatunk, egyike a legcsinosabbaknak. A templomhoz 85 helység hívei tartoznak; van 3 egyesülete, melyeknek főczélja a szűkölködők segélyezése, s a meghalt egyetli tagok gyermekeinek és özvegyeinek fenntartása. Egy ily egyesületet, melyet szintén ő alapított, ábrázol másik fényképünk. Középpont Dzubay Sándor lelkész ül, körülötte az egyesület tagjai, háttérben egy pár magyar amerikai család, előtérben pedig a tagok gyermekei.

Ily rövid idő alatt, senkitől nem támogatva, senkitől elismerést nem várva, csupán hívei ragaszkodása, buzgósága és förtöhetlen akarata segítségével alkotott ily sokat. S ő nem kíván ezért semmit, nem köszönetet, nem halát; egyáltalán szerénysége nem is engedi, hogy az Ur oltárára letett, s hazánkba is küldött kisebb-nagyobb áldozatai világgá kürtöltessenek. Oly férfi, oly lelkész, ki egész életét, mindenét Istennek és nemzetének szenteli, megérdemli, hogy tiszteljük, s munkájában segítkezet nyujtsunk neki.

JOHANNESBURG.

A világtól meglehetősen távol fekvő Transvaal, vagy helyesebben Délafrikai köztársaság előbb egy angol csapatnak fegyveres, de rútul felsült támadása, mostanában pedig egy rendkívül nagy szerencsétlenség alkalmából lett a hírlapokban sűrű emlegetés tárgya. Az történt ugyanis, hogy a köztársaság fővárosában, Johannesburg-ban egész nagy halmaz dinamit fölrobbant s a szörnyű robbanástól a város egy része romba dőlt, eltemetvén mintegy 200-ra menő emberéletet.

A Délafrikai köztársaság, mint lapunk már elbeszélte, századunk derekán keletkezett s bámulatos rövid idő alatt európaias állammá szervekedett. Akkori főhelyét az állam alapítójáról és első elnökéről, Pretorius Mártonról, Pretoriának nevezték. Itt laktak az elnökök a kormányral és főhatóságokkal együtt. Nehány évvel ezelőtt azonban egy csapat aranyásó a Witwater kised folyónak különben kopár mellékén olyan gazdag aranytelepekre talált, a melyek csakhamar egész emberáradatot vonzottak e vidékre. A dús aranyáradat híre futamodott a szomszéd országokban, sőt Európában is; minél fogva vállalkozók, szerencse-padások és munkások seregestül tödültek oda. Az éghajlat ugyan szelid és különösen alkalmas az európai ember ottani meghonosodására; de

DZUBAY SÁNDOR, AMERIKAI GÖR. KATH. MAGYAR LELEKÉS.

A MAGYAR SEGÉLY-EGYLET TAGJAI A LEISERINGI TEMPLOM ELŐTT. — Éjszak-amerikai fényképek után.

A VÁSÁRTÉRT JOHANNESBURGBAN.

mégis viszontagságos dolog volt, kivált az esős és hűvös évszakban, annyi népnek pusztán sátrak alatt, vagy ernyős szekereken tartózkodniok. Ezért építkezésre gondoltak. De az egész vidék nagyon szegény építő anyagokban, különösen fában. Így más módhoz folyamodtak. Elkezdtek amerikai vasbádókból építkezni. Az első épületek használhatósága általános utánzásra adott ösztönt. Városhelyül fölfogtak és szabályosan fölsozítottak egy épen oly terjedelmes, mint alkalmas területet s azt oly gyorsan beépítették, hogy 5—6 év múltán már mintegy 60,000 ember talált egészséges, kényelmes, sőt részben pompás lakást; ma pedig, az első évtized elteltével, már 100,000 lakost számlál a gomba-módon termelt város, mely egyszersmind fővárosá is tétetett. S méltó is, hogy az legyen, mert igazán nagyvárosias berendezkedése mellett olyan középületeket mutat föl, mint akár-mely elsőrendű nagyváros. A tekintélyes elnöki palotán és kormányi épületeken kívül van *Johannesburg*-ban több bérce, sok társas-kör, múzeum, posta, sok fényes vendégház, színház, nem is említve a templomokat és különféle iskolákat. A szépen kövezett utcákon lóvonatú vasutak futnak végig és villamlángok szórják a világosságot. Nagy vasútállomási épületei is vannak a városnak, mert pár év óta vasutat is építettek egészen ki a tengerpartokig. Egyéb vállalkozások ezrei mellett virágzik a városban a sajtó is, mely egész csapat napi és szaklappal látja el a várost és az országot. A lakosok nagy vagyonosságá nemcsak a jólét külső jeleiben, hanem abban is mutatkozik, hogy a városi és országos ünnepélyességek napirinden vannak s rendesen nagy fényvel tartatnak.

A város utcáit végig ragyogó dús kereskedésekben minden kapható, a mi az élet szükségereire és kényelmére megkívántatik. Ennek a nagy élénkségű üzleti életnek hatalmas kiegészítői azok a nagy vásárok, melyekhez foghatók alig vannak valahol a világon. A városban kívül egy óriás tér pusztán a vásárok tartására van fenntartva. Szükséges az a nagy tér azért, mert a boérek rendesen nyolcz-tíz ökörtől vont roppant ernyős szekereken hordják a vásárokat úgy mezei, mint ipari árucikkeiket s a száz meg száz fogat napokig, hetekig ott tanyáznak, roppantül megszorítva a rengeteg baromvárosok által, melyek szintén mesés nagyságúak. Az aranytermő vidékekből a göczpontjából mutat be jelen számunk egyik képe egy részletet, a vásártér, hová a városnak a fő-utcája, a *Commissioner Street* nyílik.

A KIRÁLYI SIRBOLTBAN.

Irta Lenőtre G.

II. József császár Párisban nővérét, Mária Antoinette királynét, XVI. Lajos feleségét meglátogatván, ezen alkalommal többek közt a régi saint-denis apátságát is megtekintette.

A császár XVI. Lajos és nővére társaságában gyalog ment a kolostorba, míg az udvari fogat a szomszéd utcában várakozott. Az öreg perjel,

ki csak nagy ritkán fordult meg Párisban, nem ismerte a fejedelmi látogatókat. Az épület földszinti folyosóján végig menve, József császár annak alján egy nagy vasajtóval elzárt rekeszt vett észre.

— Miféle helyiség ez? — kérde a császár a perjelhez fordúlva.

— Ez a Bourbon házból származott királyok sirboltja.

— Nézzük meg, — mondá XVI. Lajos; — én nem borzadok a sirbolt látásától.

Erre a perjel a látogatókat a sirboltba vezette, melynek mindjárt a bejáratánál útjukba esett egy koporsó.

— Miféle koporsó ez? — kérde a királyné.

— Asszonyom, ez XV. Lajos király koporsója!

— Hogyan? — kiáltá a királyné, — nagy-
atyánk koporsója!

Ezzel a társaság inkognitója el lévén árúlva, a perjel, valamint a többi barátok a fejedelmi vendégeket az őket megillető tisztelettel üdvözlötték.

— Mondja csak, perjel úr, — folytató a királyné, — XV. Lajos koporsóját miért nem helyezték el a számára fentartott fülkében, és miért éget annyi viaszgyertya a koporsó körül?

— Egy régi szokás szerint, — felelé a perjel, — a legutóbb elhalt király koporsójának mindaddig ezen a helyen kell maradnia, míg utódja ide nem kerül. A koporsó körül égő gyertyák száma az elhalt király uralkodásának évszámait jelezi. Ezeket pedig mindaddig megújítjuk, míg a másik koporsó ide nem jut.

Alig hogy a perjel ezen szavai elhangzottak, a légynat a koporsó bárszony takaróját föllebentette, mire több gyertya elaludt.

XVI. Lajos király összereszent, a királyné el-sítkította magát, József császár pedig minden hidegvérűsége mellett is elsápadt.

Némelykor a számok balsorsot jeleznek, — gondolta magában a királyné, mialatt az elaludt gyertyákat számlálhatta.

— Tizenhat! — suttogta magában, — férjem, a király, tizenhatodik e néven, ki tudja, mit jelent a tizenhat elaludt gyertya.

— Menjünk! — mondá József császár.

— Nem, — felelé XVI. Lajos, — keresztények vagyunk, és mint ilyenek, holmi babonáságokra semmit sem adhatunk. Nem fogok távozni, míg őseim koporsóinál imámat el nem mondtam. Nyissa fel, perjel úr, a sirboltot, melyben IV. Henrik és XIV. Lajos várnak reám.

A perjel csak XVI. Lajos és Mária Antoinette követték. Egy fél óra múlva mindketten ismét visszatértek. Útközben a királyi látogatók nagyon nyomott hangulatban voltak és József császár megbánta, hogy a saint-denis-be való kirándulást ő tervezte.

— Tizenhat gyertya aludt el! — ismétlé folyton Mária Antoinette királyné.

Tizenhat évvel utóbb XVI. Lajos a vérpadra jutott, s a királynéra is hasonló sors várt a *Conciergerie* nyirkos börtönében. A vörös sapkás sanselotte-ok pedig a saint-denis apátság feloldulván, a francia királyok csontjait egy mészdömbörbe hányták.

Ezt a kérdést magyarul tudó ember meg nem értheti. Nyelvének általában sok fogyatkoása van. De nem annyira nyelvben, mint ez eszmékben, fel-

AMERIKAI CSIGÁS SIKLÓ.

A technika rendkívüli előhaladása, most már nemcsak a komolyabb czélokra szánt alkotásokban, hanem még a játékszerekben is érvényesíti hatását s olyan efféle műveket hoznak létre segítségével, a melyek ezelőtt esoda számba is mehettek volna.

Legkiválóbb azonban az ilyesmik közül az Amerikában szerkesztett csigás sikló, a mely nagyságra, érdekességre nézve, az eddig használatban volt hasonmés siklókat, hullámvasutakat s más efféleket messze felül halad.

Ennek a sajátos siklóknak a belső várát, esonka kúpalakban felállított vas vagy farudak képezik, a melyek körül aztán csiga, vagy csavar alakban, vassínakkal ellátott utak futnak, le egészen a földig, a hol egy szinte körbemenő alagútba futnak be s majd ismét kiérnek a szabadba.

Az utasok beülnek egy kis kocsiába, melyet emelőgép húz fel az alkotmány felső részére s rá helyez a síre. Ekkor megindítják a kocsit s elkezd az önsúlyánál fogva szépen lefele keringelni. Eleinte lassan indul, hanem a mint lejjebb jön, mind gyorsabban fut s utójára már egészen szédítő sebességgel rohan, míg az alagútba ér. Ez az alagút arra való, hogy a gyengébb idegzetűek, a kik ne találna megszédültek, itt a sötétben ismét magukhoz jöjjenek.

A mint az alagútát már majdnem egészen befutotta a kocsi, akkor az út fellele kanyarodik, mi által a gyorsaság nagy része elvész s a kocsi már szép lassan futva bukkan megint ki a napfényre s csak annyi ereje van még, hogy épen a kiinduló pontig elmenjen, a hol a kocsit aztán az emelőgéppel megint felhúzzák a csúcsra.

Az alkotmány tetején kis pavilon van, a melyben zenészek játszanak s az egész készülék villanyos-lámpákkal fényesen kivilágítható, úgy, hogy a mulatni vágyó közönség éjjel is kocsikázhatik.

Rajzunk azt a jelenetet mutatja, a mint a kocsi már megtette körútját, az alagútból is fellépett s utasaival már ott jár a kis megálló pavilon előtt, a melynek tetején két apró zászló látszik.

Ez az új szerkesztésű sikló rendkívüli népszerűségnek örvend Amerikában s valószínű, hogy nálunk is nem sokára látható lesz.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Czöbel Minka. A virradat dala. Budapest 1896. Czöbel Minka sok tehetséggel és hivatkozással vette kezébe a lantot. Erős képzelettel érzékeny, mondhatni túlérzékeny kedély párosul. Szíve a változó hangulatok kiapadhatatlan forrása. De ezek a becses költői tulajdonságok, csak mint összetört tükördarabok csillognak műveiben. Szemei előtt, mint egy walpurgis-éji boszorkányjelenség, esodás gazdagságban rajzanak a képek, alakok phantasztikus csoportjai, de nincs nyoma a művész kezének, mely rendet hozna a zürzavaros forgatagba, mely értené a belső alkotás titkát s a ködbe mosódo eszméket világosan, tisztán állítaná szemünk elé. Költeményei nagyrészt sivarak, örömtelenek, tele vannak a semmisség kiellen érzetével. Sok bennük a metaphysica, kevés az emberi; némelyik költeményben annyira viszi a symbolismust, hogy az értelmet lehetetlen kihávelyezni. Másban meg nagy keretet állít föl (pl. a «Villámok közt» címűben), de tartalom nélkül. Már az egyes ciklusok címeiben is nyilatkozik a költőnő különözése: Incantatók. A szerelm evolutiójához, Symbolismus a realismusban, Realismus a symbolismusban. E címek azt mutatják, hogy Czöbel Minka örömezt jár ott, a hol a költészet határa végződik. Tárjai választásában is gyakran látjuk ezt a különözest; pl. «A csendes hallgató» című versben: a kertben ének, zene, tánc folyik, a tornácban a szekrényben egy mumia-fej áll. Mintha mosoly suhanna át a mumia ajkán. Tán hallja az órországban a régi dalokat:

«Ki vagy te rémes, zárkózott talán?
Egy semmi? vagy mi mindnyájunk talán?»

Ezt a kérdést magyarul tudó ember meg nem értheti. Nyelvének általában sok fogyatkoása van. De nem annyira nyelvben, mint ez eszmékben, fel-

fogásban válik mindinkább idegenné Czöbel Minka, a mit oly erős tehetségél igazán sajnálhatunk.

A kötet szebb darabjaiból álljon itt mutatványul a következő költemény:

Vendégek.

Arany vágású régi fénykép-album
Kezembe akad új-év éjjelén.
Szent Isten, mennyi bevavazott emlék,
Mennyi barát, rokon, ösmert együtt!

Ezek még élnek, hisz csak most hagyták el
Vig «boldog új-év!» szóval a lakot,
Lámpásuk vissza-csillanó sugarja
Még érinti a havas ablakot.

Szán-csengőjük vidám csillingelése
Még nyugtalan hullámban visszashall,
Még hallom . . . most már elveszett a hóban,
Mint egy távolba' eltűnő madár.

Ezek még élnek — de a többi mind, mind —
. . . Ez öngyilkos lett egy szép reggelen,
Ennek, már régen keserűre váltott
Az akkor — édes, «boldog» szerelmem.

Ez, híres államférfi lett azóta,
Ki hitte volna? — Mostan már szegény
Visszaesett az egykori homályba.
Hisz a halott mind, mindig oly szerény.

Ezt, férje megmérgezte — gyermekágyban, —
Bájos leány volt, — jól emlékszem még
Mi nagy öröm volt, midőn szép fejére
A fehér mirtuságat feltevék.

Ez ismét itt — még él; de messze távol . . .
Ez közel van, de szívben elhagyott;
Ez közbős, ez hú maradt mindig,
De hisz szegény már öt éve halott.

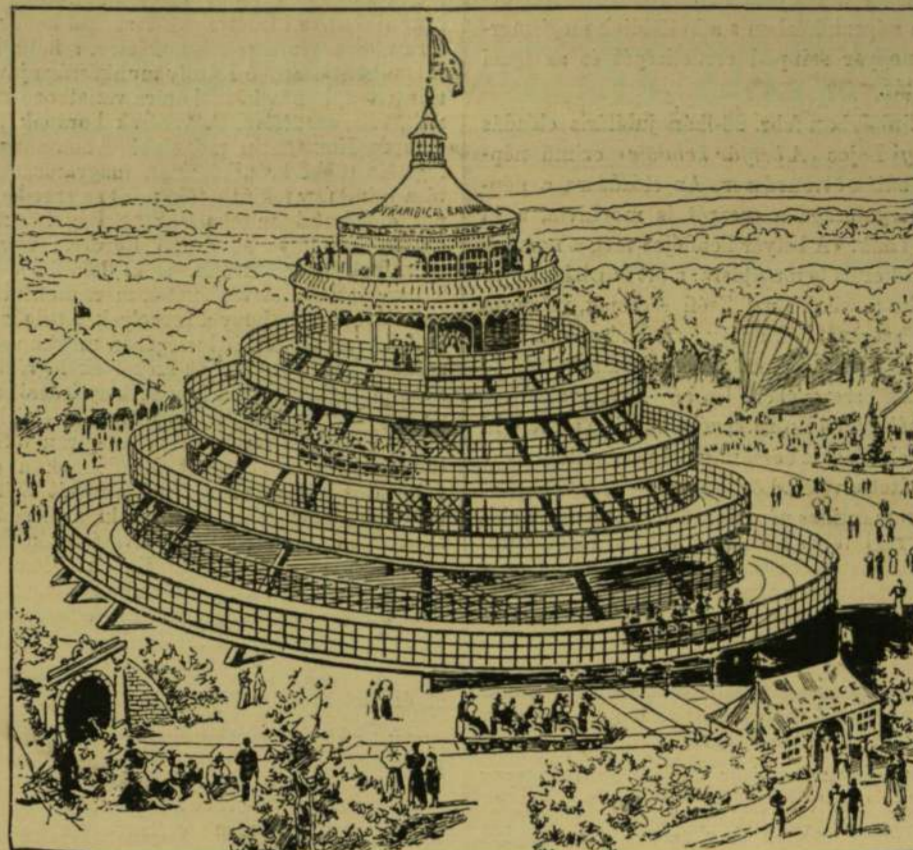
És a mint nézem, hosszan, álmélkodva,
Az elhalványult, régi képeket,
Mintha titkos áramlat visszahozná,
Mindegyiknek a múltó életet.

Alakjuk nő, életnagyságot ért már,
Szavuk hangját ismét megismerem,
A régi mozdulat minden alakban,
A régi szenvedély minden szemben.

Körültem vannak ismét mind: — de hányan!
«Honnán ily későn?» — «Ah jó éjszakát!»
Intő hang komoly, megható rezgése
Szel a fényes téli éjjet át.

Éjfélle óra, új év első perce!
— A számtalan alak mind elhagyott. —
Egy fénykép-albummal, üres szobában,
Elhamvadó tűznél, magam vagyok.

Az osztrák-magyar monarchia frásban és képben című nagy hon- és népismerető vállalatból legutóbb megjelent 245. és 246. füzetek kiválóan érdekesek. Amaz «Csehország» negyven füzetet terjedő leírásának a befejezését s egyszersmind e kettős kötet tartalomjegyzékét foglalja magában. E füzet Stefánia főhercegnőtől is közöl «Malom az Éger partján, Stein mellett» című szép rajzot; egy sikerült színes kép is van a füzethez mellékelve, mely csehországi német viseletet ábrázol. — A 246. füzet «Magyarország» IV. kötetének a 18-ik füzeté. Ebben *Wekerle* Sándor folytatja és befejezi Fejérmegye ismertetését, mely jeles dolgozatnak már előbb megjelent első része oly általános figyelmet keltett az egész hazai sajtóban. Az egész füzetet betöltő közlemény itt már a részletekkel foglalkozik, minden sorával bizonyítván, mily alaposan ismeri a szerző szülőföldjének még legkisebb faluját és pusztáját is. Vonzó és tanulságos képekben s változatos csoportosítással vonulnak el az olvasó szemei előtt a megye összes nevezetességei: helységek, várak, kastélyok, maga a nép, úgy szintén a gazdasági, ipari és kereskedelmi tevékenység, a vallási élet és a műveltség tényezői és intézményei, váltakozva élénk táj- és helyrajzokkal és füzetet élvezetes olvasmánynyá. A szép összhangba olvadó sokféle-ségből különösebben kiválóan a főbb helyek ismeretesei. Így nevezetesen Székes-Fejérvár leírása tömör rövidségében is kerekded és teljes képét adja az ősi koronázó városnak, nem felejtkezvén meg a hozzá fűződő vallásügyi és irodalomtörténeti jelenségekről sem. Szépen rajzolja a szerző szülőhelyét, Moór és környékét, a Velencei tavat, Csákvárt, Martonvásárt és kastélyát, különösen pedig József főherceg állandó lakóhelyét, Alesúthot kastélyával s az ehhez tartozó tündéri kerttel és nagyszerű mintagazdasággal. A kiváló szerző valóban gazdag-

AMERIKAI CSIGÁS SIKLÓ.

totta e dolgozatával föld- és néprajzi irodalmunkat. A közleményt kilencz szép élénkíti, melyek közül egy, az alesúthi park egy részlete, Klotild főhercegnőtől, a többi pedig Cserna Károly és Háry Gyula ismert festőművészeinktől való. — A vállalat a m. kir. államnyomda kiadásában s Révai Testvérek bizománnyában két-két éves és színes borítéki füzetek jelenik meg minden hónap 1-sején és 15-én. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Temesvármegye nemes családjai, írta Lendvai Miklós. Kiadja a délmagyarországi történelmi és régészeti muzeum-társulat. I. kötet. A nagy terjedelmű munka, mely színes nyomású számos czimert is közöl, a régi magyar közélet szereplőinek Temesvármegyében otthonos családjairól nyújt ismertetést, betűrendben, s azokban elég történelmi és közművelődési adatot. A délmagyarországi történelmi társulat eszméje volt, hogy a Temesvármegye területén élt és élő nemes családok eredete, történelme megírás-ké, czimerök összegyűjtésék. A demokratikus világgal is összeférhet az ősk iránti kegyelet, kivált nálunk Magyarországon, hol a nemes osztály nemzetentartó erő volt. A társulat célját elősegítette a megye támogatása 500 frttal, egyesek áldozatkészsége, Deschán Achill alispán és társulati igazgató buzgalma és Lendvai Miklós szakértelem és szorgalma, melylyel az adatokat összegyűjtötte és feldolgozta.

Az album-alaku mű, melynek ezúttal még az első köteté hagyta el a sajtót, díszesen van kiállítva s a czimerek külön lapra nyomva. Két részre oszlik: az első az 1779-ig szerepelt családokkal ismert meg, a másik rész a török hódoltság után teljesen új elemekből alakult nemesi családokkal. Mindkét részben nagy számmal vannak felsorolva oly családok, melyekről eddig nem történt másol említés, körülbelül 200 család. Az első kötet tartalma hat fejezetben ez: I. A Temesvármegye törvényhatóságánál kihirdetett nemes családok jegyzéke. II. Nemes családok a vármegye visszaállításától, 1779-ig. III. Hatósági czimerek pecsétel. IV. Eredeti czimerek nemes levelek Temesvármegye területén. V. Községek és birtokosok a XVII. századig. VI. Nemesi birtokok és azok birtokosai 1779 óta a jelen időnkig. Van mellékelve 5 hatósági és 41 családi színezett czimer, ezeket leginkább Jellinek Miksa temesvármegyei levéltárnok készítette az eredetiek, vagy hiteles másolatok és leírások után. Betűrendes tárgymutató könnyíti a könyv áttekintését.

Az előző Márczánai György írta a műhöz, utalva a genealogia fontosságára, melynek irodalma nálunk még mindig nagyon hézagos.

A magyar nemzet történetéből, melyet a Lappel-féle könyvkereskedés ad ki s Baróth Lajos szerkeszt, a 31-ik füzet hagyta el a sajtót. Ebben II-ik Ulászló és II. Lajos korának ismertetését találjuk, számos illusztrációval.

A három Kázmér. *Beothy* Lászlóknak az a jól sikerült háromfelvonásos bohózata, mely a népszin-

háznak most legvonzóbb darabja, nyomtatásában is megjelent a Singer és Wolfner czég kiadásában. A díszes kiállítású kötet ára 1 frt.

Tavaszi. A pápai ev. ref. főiskola ifjusági képzőtársulata, egyike legrégibb önképző-körünknek melynek egykor *Petőfi, Jókai, Eötvös* Károly, stb. is tagjai voltak, időnként egy-egy füzetet bocsát ki a pályadijazott és érdemkönyvbe írott művekből «Tavaszi» czimén. A legutóbbi «Tavaszi» tíz éve jelent meg, s a jelen millenáris esztendőben új füzetet tesz tanbizonyosságot a kör az utolsó tíz év munkásságáról. — Az új «Tavaszi» márczius hóban fog megjelenni; az előfizetési ár (2 korona) a kör elnöke, *Antal Géza* főgymn. tanárhoz küldendő Pápará.

Monológok. A Singer és Wolfner czég monológgyűjteményében megjelentek: *A szerenád*, monológ, írta Makai Emil. — *A tót táncmester*, vig monológ, Gabányi Árpádtól. — *Az első debut*, magán-jelenet, írta Faragó Jenő. — *A vis-à-vis*, magán-jelenet, írta Sebök Zsigmond. — *A rákok*, írta Jaques Normand. — *Le kisasszony*, írta Makai Emil. — *Az ingombó*, írta Thewrewk István. — *A riportér*, írta ifj. Csathó Aurél. — Minden egyes monológ ára 15 kr.

Iskolai könyvek. Lappel Róbert (Wodianer F. és fia) könyvkereskedésének kiadásában iskolai használatra szánt következő könyvek jelentek meg: *Római régiségek és a római irodalomtörténet vázlat*, a tanuló ifjuság használatára összeállította *Wagner* József; a második kiadás után fordította dr. *Horváth* Balázs. Róma régi térképével és több rajzzal. Ára 1 frt 40 kr. *Latin nyelvtan* gymnáziumok számára. Első rész: alaktan. Irta dr. Csengeri János. Ára 70 kr. *A német helyesírás*, szabályok és szójegyzékek; iskolai és magánhasználatra; a hivatalos osztrák helyesírás alapján kidolgozta Kemény Ferencz. Ára 25 kr.

Új folyóirat. *Zilahy* Agnes, a háztartási dolgozóitól és terjedelmes szakácskönyvről ismert író «Háziaszony» czim alatt gazdasszonyi folyóiratot indít meg. Előfizetési ára egy évre 6 frt, a mely összeg Valter Ernőhöz, csömöri-út 121. sz. a czimzendő.

Blahta Lujza vidéki körútja. A kitünő művésznő a tavaszkor a vidék nagyobb városában fog vendégszerepleni. Azt mondják, hogy ez bucsuzás lesz, de alig lehet elhinni, hogy művésze oly úde teljességében bucsuzhasson. A népszínházi szabadságidejét márczius első napjaiban kezdi meg. Márczius 2-ikán lép föl «A piros bugyellárisban», s aztán májusig a vidéken vendégszerepl. Májusban ismét

visszatér, hogy a nagyszámu idegeneket gyönyörködtesse a népszínházban s a külföldiek megismerhessék a magyar színpad eredetiségét és az igazi magyar nótát.

A népszínházban febr. 26-ikán jubiláris előadás volt. *Abonyi Lajos* «A betyár kendője» című népszínművét adták ötvenedszer. Az előadásra a népszínház igazgatósága a szerzőt is meghívta, a ki Abonyban lakik. «A betyár kendője» még a nemzeti színházban került bemutatásra, s ott is Blaha Lujza asszony adta a szízlaj Buzi Zsófi szerepét, valamint a másik szerepet Tamásy. A népszínházban 1876 nov. 11-ikén játszották a népszínművet, de eleinte Zsófi szerepében Szabó Karollal. Nem sokára ismét Blaha Lujza kezébe került a szerep, ki a jubiláris előadást is beszámítva, huszonkilencszer gyönyörködtette vele a közönséget.

Abonyi romantikus népszínműve az ötvenedik előadásán is régi teljes hatással volt a közönségre. A színház minden része szorongásig megett. A szerzők minden felvonás után kitapsolták. A közönség hangulatából nem hiányzott a melankhólia sem arra gondolatra, hogy Blaha Lujza bucsuzik, mikor művészté oly elragadón ragyogott egész estén. Zajos ováció fogadta minden jelenetét, minden dalát. A kitiáló művész március 3-án lép föl utolszor, mielőtt vidéki körútrára menne.

Az operaszínházban febr. 22-ikén ismét magyar szerző műve került előadásra, *Kerner István*é, ki «Az ércember» czímen szerkesztett négy képből álló balletet. A zene mellett a tánczos cselekményről is ő gondoskodott, Smeraldi Cézár, az operaszínház táncmesterének közreműködésével. A zene egy fiatal tehetség első nagyobb kísérlete, sok ügyes részszel. A fantasztikus ballet cselekménye azonban zilált, a tánczos elrendezésében az ötlet s elmésség kevés. Tánczolni zene mellett, még nem ballet.

Indus alakok mutatják, hogy a képzelet csapongásának birodalmába jutottunk. Valahol a napfényes keleten van az a barlang, melyből olykor előjön az ércember, kizmél egy-egy halandót, beviszi magával a barlangba. Később előkerülnek kétségbeesve, de nem beszélhetnek, mert ha a titkot elárulják, kővé dermednek. A barlang mögött ugyanis tündérek vannak, abban egy elátkozott hercegnő (Müller Katicza), a ki mindaddig varázsa alatt marad, míg csak nem akad férfi, a ki ellenáll a szerelem esábjainak. Az a ki abba a tündérkertbe jut, nem bír ellenállni. Végre a hercegnő kiszökik, feltörik férfinak és ő ellenáll a tündérkert esábjainak. A közönség a zene több részét megtapsolta.

A nemzeti színháznál a dramaturgi állás Csiky Gergely halála óta betöltetlen. Gr. Festetich Andor igazgató ezt *Várdy Antall* kívánja betölteni. — Bőr Nopcsa, a nemzeti színház és opera kormánybiztosa levélben értesítette *Bartók Lajost*, hogy drámaírói tisztjétől fölment. Okul azt hozta föl, hogy Bartók mint szerkesztő és országgyűlési képviselő ellenséges indulatot tanúsított a kormánybiztos és a színházak igazgatása iránt. A képviselőházban Bartók esete miatt interpelláció is történt.

A vígszínház vigjátéki-pályázata. A májusban megnyíló vígszínház két pályadíjat tűzött ki egész estére való és ezenkívül egyfelvonásos vigjátéka. A 9000 koronás pályadíjról versenyzett egész estét betöltő vigjáték közt van több, mely ismét már színpadra kerülhet. Az eredmény tehát, melyei febr. 27-ikén döntöttek el, kielégítő. A jutalmat a «*Királyi házasság*» című vigjáték nyerte el, mely a csapodár Bourbon Henrik udvarában játszik, s versekben van írva. Szerzője *Somló Sándor*, a nemzeti színház tagja, ki több akadémiai díjat nyert már színművekkel, és «Savonarola» című, a nemzeti színházban is tetszést aratott. Megdicsérték a bírálók a «*Kuruz győzelem*», «*Az öreg*», «*Rózsaszín levelek*». A «*Írharang*», «*A zürzavaros*», «*A vándorgyűlés*» címűeket, melyek egy vagy több tekintetben figyelemreméltók. — Az egyfelvonásos vigjátéka kintzött 500 koronát azonban nem adták ki a 38 pályázók egyikének sem, csak mint figyelemértémet említik a bírálók a «*Székelly góbe*» és a «*Tizenhat éves leány*» címűeket.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia febr. 24-iki ülése *Pulszky Ferenc* elnöklése alatt ment végbe, és sokan jelentek meg, hogy meghallgassák *Szilágyi Sándor* emlékezését *Szabó Károlyról*, a jeles történetiről. Ott volt *Wallacis* közoktatásügyi miniszter is, s küldöttek érkeztek Kolozsvárról, Debreczenből és Nagy-Kőrösről.

Szilágyi emlékezésére az alkalomszerűség jelleivel is birt, a mennyiben Szabó Károly pendítette

meg először az ezredév megünneplésének eszméjét. Már 1866-ban hirdette: «Ha magam leszek is, fehér lórn ülök s elmegek Munkácsra, a hol a hét vezér megpihent». Szabó Károly munkássága javarészen szintén a honfoglalás korára vonatkozó kutatásoknak volt szentelve. A vezérek korának története, Leo és Konstantin műveinek Anonymus s a honfoglalás többi krónikáinak magyarázása és fordítása mind úgy tekinthető, mint az ezredéves ünnep előkészítő munkálatait. Szilágyi aztán más oldalról mutatja be Szabó Károlyt: úgy, mint a székelly történetiróját, a ki lefordítja Priskost, Thierry-től Attila történetét, mert szentül meg van győződve arról, hogy a székellyek Attila s a hunok ivadéjai; védi a hitelességében megtámadott csiki székelly krónikát, mely a székellyek legrégibb történetével foglalkozik; a hun-székelly irásról értekezik s szorgalmasan gyűjti a székelly oklevéltárhoz s egy majdan részéről terjedt vett és megírandó Székelly történetéhez az adatokat. Mindennek a gazdag s változatos írói munkásságának a rajzát Szilágyi elevenen és jellemzően dolgozta ki s előadását nagy tetszéssel fogadták. — A fölolvásás után *Szilágyi Kálmán* főtitkár bejelentette *Kápolnai-Pauer István* levelező tag halálát. — A júniusban tartandó londoni bibliografiai kongresszusra *Heller Agost* rendes tagot és *Duka Tivadar* levelező-tagot küldik ki.

Az orsz. régészeti társulat közgyűlését február 25-én tartotta báró *Nyáry Jenő* elnöklése alatt.

Dr. Szendrei János a magyar férfi- és női viselet történelmi fejlődését ismertette, a legrégebb kortól egész a közelmúlt időkig. Mintegy száz nagyérdékű színes rajzot mutatott be a régi magyar viselet köréből. Fölhasználja erre a ezelőre — mert eredeti festmények és rajzok igen természetesen nem maradtak fenn — a régi czimeres leveleket, kódexeket, sőt a czimeres peséteket is s ezekből világos, áttekinthető s a legnagyobb valószínűség szerint hű képet adta a régi magyar férfi és női viseletnek. — Utána *Hala-vás Gyula* a lederata-tibisumi római útról tartott előadást. Ez a római út a Duna partján Ó-Palánkánál kezdődik s éjszaka-keletnek haladva, Csehfalunál van az első állomása. A fölolvások után a közgyűlés tudomásul vette *Szendrei János* titkári jelentését s elfogadta a pénztárvizsgáló bizottság jelentését és ennek alapján a jövő évi költségvetésirányzatot.

A «Szabad Lyceum»-ban f. hó 26-án este 6 órakor *Krvcsy Béla* folytatta az amerikai nőoktatásról szóló felolvasásait s ezuttal a nők felsőbb oktatásáról beszélt.

Ismertette a kizárólag nőoktatás céljaira alapított egyetemet s különösen a híres Wellesley College-ot, melynek 800 növendője van; továbbá az olyan egyetemet, melyeknek nők és férfiak vegyesen tanulnak. A vegyes oktatás az egyetemen is hasznos mindkét nembeli tanulóknak nézve, ép úgy, mint az elemi- és középiskolákban s a két nembeli tanuló magaviselete minden kifogáson felül áll. Ma már a tudományos szakpályák mindegyikére bő alkalmuk van az amerikai nőknek a felsőbb tanintézeteken s alig van pálya, melyen nők ki ne tűntették volna magukat. Akadnak már jeles nőmérnökök és építésszek is. Úgy látszik, hogy a nőknek az olyan tudományos pályára való törekvésüktől, mely nem az ő természeti alkottásuknak s hajlamuknak való, nem kell tartani, mert eddig még az orvosi pályán sem szaporodtak el túlságosan, pedig a nőket erre a pályára ösztönzik legjobban. A nők a saját rátermettségük szerint legjobban szabályozzák szerepüket a tudományos pályákon s ezért az őket azokról eltiltó törvényekre semmi szükség sincsen. Előadása végén vitetett képekkel mutatott be amerikai egyetemetek s laboratorumokat, melyekben nők és férfiak vegyesen vannak, úgyszintén néhány kiváló egyetemi épületnek a képét is bemutatta. A szép számú közönség ezuttal is nagy érdeklődéssel és tetszéssel fogadta a tanulságos előadást.

A műegyetem jubileuma. A József-műegyetem megalapításának november 1-én lesz ötven esztendeje. A jubiláris ünnepet az egyetemi tanács a jövő évi hűsvétra tűzte ki.

Fővárosi muzeum. Budapest fővárosi képzőművészeti bizottsága azt az eszmét pendítette meg, hogy a kiállítás után a *Stefánia-úton* levő műcsarnokot (melyben legutóbb a *Történelmi Arcképcsarnok* volt), rendezzék be fővárosi muzeumnak, s ott helyezzék el a város birtokában levő régi és érdekes tárgyakat.

MI UJSÁG?

Az ezredéves ünnepélyek sorrendjét, mely az eddigieknél teljesebb, a miniszterelnök febr. 25-én terjesztette az országos bizottság elé.

A király és királyné május elsején érkeznek Budapestre. Akkor itt lesznek már a királyi család tagjai, a külföldi államok nagykövetei és követei. Május 2-ikán nyitja meg ő felsége nagy fényvel a kiállítást; este pedig díszelőadás az operában.

Május 3-ikán haladó isteni tisztelet a Mátyás-templomban, a király és a királyi család jelenlétében. 10-ikén az ország összes templomaiban, valláskülönbség nélkül, haladó isteni tisztelet; 15-ikén az összes törvényhatóságok ünnepi gyűlése megy végre országzszer. 18-ikén a nemzeti színház díszelőadása. Június 5-iktől 8-ikáig a korona és koronázási jelvények a Mátyás-templomban díszelőadás lesznek kitéve. Jun. 6-ikán a királyi új palota alapkövének letétele; 7-ikén az összes főispánokat és a főváros polgármestereit fogadja a király. 8-ikán, mint a koronázás évfordulóján, a koronát és koronázási jelvényeket átviszik az új országházba, a hol a két ház együttes ülést tart, s megjelennek az uralkodó család tagjai. Utas után a koronát visszaviszik a királyi palotába s ő felsége az országgyűlést fogadja. Július 5-én a pusztaszeri, 19-ikén a munkácsi, aug. 2-án a pannonhalmi, 16-ikán a brassói honalapítási emlék fölavatása. Aug. 20-ikán a budavári Szt-István szobor alapkövének letétele, 23-án a kir. Kuria épületének, 30-án a nyitrai zóborhegyi emlékek fölavatása. Szept. 1-5-ke közt megnyitják a 400 millenárius népközlét, 6-án a kassai dómnak, 13-án ő felsége jelenlétében a pozsonyi Mária-Terézia szobornak, 20-án a zimonyi emlékszobornak fölavatása, 27-én ő felsége s külföldi uralkodók jelenlétében a Vaskapu megnyitása. Okt. 4-ikén ő felsége jelenlétében a megnyitása a vámháztéri hídnek, a mely «*Ferencz József-híd*» nevet nyer. 11-én az iparművészeti muzeum megnyitása, 18-án a dévényi ezredévi emlékszóbor fölavatása. 31-én az országos kiállítás bekezdése, este a kir. operaházban és a nemzeti színházban díszelőadásokkal.

A hölgyek öltözete az ezredéves udvari ünnepélyeken. Az ünnepélyekre, melyekben a királyi pár és az uralkodó család tagjai is részt vesznek, az udvarkezes, vagy máskéülönben jogosult hölgyek, annak idején külön meghívókat kapnak. A hölgyek öltözékére nézve azonban legfelsőbb helyen már most megtörtént az intézkedés, s ez a felhivatalos jelentések szerint a következők:

A meghívott hölgyek a kiállítás megnyitására (május 2-án délelőtt) s a királyi palota alapkövetételek (június 6-án délelőtt) reggeli (látogató) öltözékben, kalappal jelennek meg, az operaházi díszelőadás (május 2-án) estélyi, a május első napjában adandó udvari bál pedig olyan báli öltözékben, a minő udvari estélyekre van előírva. Május 3-ikán délelőtt a koronázási templomban tartandó ünnepi istentisztelet, valamint június 8-án egész nap, tudniillik reggel a hódolói felvonulás, délben az országgyűlés együttes ülése, végre délután a hódolási megtekintésére csak a legkorlátotabb számban meghívható hölgyek magyar díszruhában fognak megjelenni, még pedig magyar szabású és díszítésű magas derékban, csipkével vagy himzéssel díszített uszályos ruhában, kötélynyel, magyar fejfőkötőben, fátýollal és tetszés szerint való ékszerrel. A magyar díszruhára vonatkozó rendelkezés természetesen nem szól a diplomáciai karnak s általában a külföldieknek. A főudvarmesternők és udvarhölgyek azonban, a királynéhoz és főhercegnőkhöz alkalmazkodva mind, tehát az osztrák származásúak is, magyar díszruhában lesznek.

A királyi termei a kiállításon. A történelmi csoportban, a középkori várban, a király részére három termet és egy öltözőszobát rendeztet be az igazgatóság. Az első terem hatalmas nagy mennyezetű remek falfestmények borítják. Ez a városzoba különösen szép a butorzatában egy művészileg faragott pad és 12 nagy, középkori támlásszek. A második terem a fogadószoba, a melynek berendezése román stíllű. A boltzott mennyezetet és a falakat művészi festmények ékesítik. A terem egyik sarkában perzsa szőnyegekkel borított fölke, a melyben a király részére ágyat állítanak fel. A terem egyik legnagyobb dísz a mennyezetig érő márvány kandalló. A terem közepén áll a trónszerű szék, körülötte a többi butor. A harmadik, a dolgozó-szoba, legdíszesebb.

A király a Rivierán. Ő felsége febr. 24-ikén délelőtt érkezett *Cap-Martinba*, a királyné látogatására és március 8-ikáig marad ott. Lakása ugyanaz, mely tavaly volt. Ő felsége febr. 25-ikén délelőtt fogadta az orosz trónörökösöt.

György orosz trónörökös nagyherceg csukott kocsin a Cap-hótel elé hajtattott és félóra látogást tett *Ferencz József* ő felségénél. A ezereves fekete szalonkabátot és cilinderrel viselt. A király az orosz trónörökös látogatását délután 3 órakor viszonzta. A király szintén fekete szalonkabátot és cilinderrel horított. Délelőtt ő felsége meglátogatta *Eugénia* eszárnét ennek villájában. A király és a köztársasági elnök találkozására végleg meg van állapítva. *Faure* elnök március 5-én fél 9 órakor Nizzából Mentoneba érkezik, a hol nyomban megtörténik az

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

ZÚDORÉK.

Regény egy kötetben.

Ira **GYARMATHY ZSIGÁNÉ.**
(Folytatás.)

Vacsora után az öreg urak kedvéért egy pár játszama tarokkhöz ülnek.

— Oh, az rettenetes, hogy az embereknek idejük van kártyázni, — mondja *Zsombyné*, aztán kövér kis kezét a báró karjára teszi: — Jöjjön, báró, hadd kérjék valamit. Igaz-e, hogy *Dini* el akarja cserélni a sárga fogatát a maga szürkével? Ez a gyerek mindig cserél-berél, csak egyben állandó...

Vajjon mikor tér a tulajdonképeni tárgyra? gondolta volna minden más ember *Tarczyn* kívül: de *Tarczy* az ő egyenes férfiaságával soha semmi apró furfangot nem vett észre. Sokkal kevesebb észszel és még sokkal kevesebb tanultsággal a *Zsombyi* fiúk mesterei lehettek volna ebben a részben.

No, ha a mama lefogalja *Tarczyt*, akkor *Piri* majd elbocsátja a két fiút. Nagymama úgy is el van foglalva a «kedves» öreg lányval, s így nem figyel rájuk. A szűrő éleceket darabosan adják vissza a fiúk, mert már ők úgy is biztonságban érzik magukat, hiszen az megállapított dolog, hogy ők lesznek az urai ennek az ódon kastélynak, no meg a két leánynak.

Ki állapította ezt így meg? Hát az édes mama, a ki bizonyosan tudja, hogy az ő két fia legszebb, legdelibb széles ez országban, a család jó, vagyion is van, így hát mi természetesebb, minthogy a két fiúnak csak választani kell. Választott is: a korosabb *Ponát*, a fiatalabb *Pirit*. Igaz ugyan, hogy *Dini* már néhányszor ajánlott cserét, de *Peti* nem fogadta el még ráadásul sem. Hanem mikor kedélyeket rózsás kedvvel aranyozta az aranyszínű bor, akkor felhevülve, ősi nagyelkűséggel nemes vetélyre keltek: — *Dini!* ha neked *Ilon* tetszik, inkább hát legyen a tied!

— Nem, nem *Petykó!* Tudom, nekéd ő az ideálod, el nem venném tőled semmiért...nem, inkább meghalnék! — és a szép fiú szeme igaz könnyekben úszik, mire *Dini* megragadja a kezét — ha nem látnák, meg is csókolná — és úgy kéri, hogy ne tekintse őt, mert neki égi gyönyör lenne a testvérét valami nagy, nagy áldozatot hozni. S mikor ilyen Pókay-hangulatban, lelkes felhevülésben lángol a két testvér, akkor valóban úgy is érez.

Zsombyné kissé közelebb hajol *Tarczyhoz*. A sárga fogattal már végzett; a társaságra is tett már egy pár megjegyzést, a mi épen nem hozná elragadtatásba a *Klárka* nagynénjét, aztán bizalmasan hangon folytatja:

— Az már igaz, hogy az öreg nagymama egy rendkívüli asszony; de tudja, báró, van egy dolog, a mit most még sem helyeselhetek... Igaz, nekem nincs arra való időm, hogy a mások dolgain babráljak, különösen egy olyanén, a ki

múltán köztisztelet tárgya; de vannak dolgok, melyek mégis csak szemet szúrnak... mert látja, ha nekem két olyan szép unokám lenne, mint a nagymamának, én ugyan nem engedném, hogy egy ilyen rendkívül érdekes fiatal ember, mint ez a pap, mindig a közelükben legyen. Lehet, még nem komoly a dolog; de a jelek kezdenek már gyanusak lenni: mikor egy leány irul-pirul s egy fiatal ember előtt zavartan süti le tekintetét, ott már közel a való. *Zsombyné* ugyan az ő két szép fiával szemben nem igen tartott senkit féltelmes vetélytársnak; de azért a

VII.

A két öreg úr egy régi ismerős családnál, *Nagy Boldizsár*knál akarja bemutatni *Klárkát* és a nagymama nagyon örvend, hogy a fia is menni akar velük: oh, bár szorakozna a szegény jó ember!

A hegyi lég üde balzsamával; a két öreg úr magyaros természetes táblabírói modorával csillapítólag hat a *Zúdor* feszült idegeire. Érti ezt a jó hatást és nem zárja el magát tőlük. *Pompás* májusi nap kora délutánján indulnak egy erdőn túl való kis faluba.

Ilona a kocsiig kíséri a távozókat és *Sinkó*, az ő őrhelyéről gyönyörűséggel tekint az udvarra; a bájos fiatal leány gondosan egyengeti az öreg leány ruháját, aztán megcsókolja az édes apja kezét, rámosolyog *Klárkára*: Jól mullass, baba! A két öreg bácsihoz van is egy pár gyöngéd, vidám szava, s a mint a kocsi végig gördülnek az udvaron, mindegyik ott visz a szívében valami jól eső, kellemes melegt, melyet az igazi gyöngédkezés jósága ébresztett.

És az aglegény, a hű ember, a mint ott áll udvari szobájában és feltekint a verandára, hol a nagymama ősz feje búcsút int a távozóknak, tudja, hogy az öreg asszonyság most csak az egyik unokájával van megelégedve; de hát ugyan miért is nem jött elő az a «kicsi» legalább az édes apját kikisérni, miért bocsátja így azt az áldott jó nagyanyját?

Úgy látszik, ebben az ódon, nagy házban a mélyebb érzésűek belátnak egymás szívébe és átérzik az egymás baját. Még a cselédség is mintha oda tartozna a nagymama szervezetéhez, annyira vele érez. Ezért ebben a pil-

Ilon lehajolt s néhány ibolyát szakított. Neogrady Antal rajza.

bárót még sem ártana elriasztani ezzel az érdekes pappal.

Közel a való! — ismétli egy megdőbönt hang a fiatal ember lelkeiben. És a mint könnyű kocsija hazafelé gördül a holdfényes fehér úton és a fogat és a négy szép ló kinyúlt árnya ott fut mellette a meg-megcsillanó zöld pázsiton. ismét csak arra gondol, hogy a hol az árnyék, ott közel a való. Tehát a mit eddig nem tudott megérteni: *Ilonának* az azt a tartózkodó hidegségét irányában és a rettegésűt apjával szemben. A papot és fél az apjától.

Úgy hát a régi regény megújul a régi házban! Vajjon milyen lesz a megoldása? Különbön neki ahhoz semmi köze... semmi köze, ismétli folyton, de azért egész éjjel mind csak arra gondol: szakadozott álmában ott áll előtte, a két leány: mind a kettő a papot szereti, s erre olyan nehéz lesz a szíve, hogy a sulyától meg

lanatban mindnyájuk előtt kellemetlen a fiatalabb leány magaviselete, mert tudja mind, hogy az nem tetszik a nagymamának.

Midőn a kocsi kirobogtak a kapun, a kis leány nevetve futott elő: — Na, ma ugyan irigylésre méltó szellemes mulatság lesz a *Kissékkel* gyarapított *Nagyoknál*!

— *Piri!* menj a szobámba és várj be ott. Arra a hangra és tekintetre a «kicsi» észrevette, hogy itt ma nem mulatnak, s még a vállát sem merte megrázni, a mint befelé sompolygott. *Ilon* oda futott a nagyanyjához, megcsókolta a kezét, aztán meg is csizogatta, miközben bele nézett a szemébe, szelíd, kérő tekintettel: — Nagymamám, ne szidja meg szegény «kicsit», ne szidja meg szegényt!

Az öreg inas az éteremben rakogatva azt motyogja: — De csak szidja! A nagymama megnyugtatta unokáját és el-

válnak, egyik megy a fehér terembe, másik az ebédlőn keresztül a kertbe.

Ilon napok óta obajtja a magányt; de egy pillanatra sem tudta elérni. Még este, midőn szobájába vonult, akkor is arra gondolt, hogy Klárikát mulattassa, hadd felejtse szegény azt a sok cipkedést, melylyel az a gondatlan kis leány sértette.

Elkerülte az utakat s keresztül vágott a gyümölcsösön, hogy minél előbb ott lehessen a kedvenc helyén. A kert hegyre futott és fenyveserdőben végződött. A tetőn a sziklás hegységet egy helyen mély szakadás osztotta két részre; a szakadék oldalait egymásra boruló fenyők fedték, s alant egy hegyi ér esőrtetett a sziklamederben. A hol a kis patak a kertbe ért, ott kidőlt fenyők hidalták olyan természetes vad-sággal, mintha ember sem járt volna ott soha.

Ilon kipirulva sietett felfelé, a fű között harmatos ibolyák illatoztak, lehajolt, néhányat szakított s valami jó, nagyon jó érzés töltötte el, midőn érezte a kis bokréta illatát. Felért a tetőre; a fenyvesből hűs szellő esapott az arcába; mily balszamos! És mélyet lélezett. Visszatekintett, alatta a gyümölcsfák fehér virágos tengere ringott, mint valami fehér pára. Még alantabb a falu házacskái közül kiemelkedett a karesu torony csillogó éregzombjával, aztán megkondult a harang és hangja: az a bűgő, méla esendülés, melyet már a bölcsőjében is hallott, úgy oda szólt a szívéhez: mintha azzal is teljebb lenne, pedig az utóbbi időben eléggé tele volt már! A férgetől, a részvételtől, a fájdalomtól nem is férhetett oda több. És mégis pár nap óta érzi, mintha lenne ott még valami; de mi? Azt még nem merde megkérdezni önmagától. Most elmerengve a tavasz bűbájos virágzásában, édes sejtelmek röpködik körül: puhán, melegen érintik és felragadják oda, a honnan olyan szép és olyan tiszta minden. Felmagasztosulva érzi, hogy most egy ünnepi perez előtt áll: önmaga előtt fog megnyilatkozni a szíve; de nem siettetni ezt a pillanatot és ebben a sejtésben, az önmegtartóztatásban égi gyönyört érez.

— Előlem szöktél meg, ugy-e?

És a «kicsi» kipirulva, lihegve törtet felfelé a virágos fák között.

Ilon megreppen, a szíve nagyot dobban és úgy érzi, hogy életének soha sem lesz többé még egy olyan pillanata; oh bár ne zavarták volna el azt! Az a puha melegség, a mi körül-röpködte, egyszerre csak szárnyat bontott és eltűnt, hej, pedig be jó volt...

— Ilon! miért bujkálsz te előlem, miért keresed a magányt? Ez gyanus!

— Gyanus? Mit értesz te azalatt, hogy gyanus?

— Gyanus, gyanus! hiába nézel rám ilyen szent arccsal... de nézz csak, hadd lássam, most is olyan szép vagy?

Mohósággal tekint a néjére, aztán elkapja fejét; a heves mozdulattól kalapja lecsúszik a nyakára, mire haragba jő és mérgesen dobja a kalapot a mohos pázsit két nefejejsei közé; az egyik rózsaszín szalag beér a csermely vizébe s úgy játszik az apró habfodrokkal. Piri idegesen tördeli kaecóit és tapossa a nyirkos kékszemű virágokat; közben szilajon lépdes a fenyőágakat és bedobálja a vizbe, aztán megáll, kivágott cipőbe szoritott fellátát felteszi a mohos kőszirtre, mely mint egy hosszú, zöld bársony kanapé simul a sziklალhoz.

— Nem, nem így képzeltem én magamnak az itthont! Mást találtam, mint a mit vártam, s ez megöl!

(Folytatása következik.)

SENKI FIA.

REGÉNY.

Írta

VERNE GYULA.

(Folytatás.)

Szép időben hagyják, de Irland északi grófságában a szép idő ép oly ritka, mint Paddy kunyhójában a jó ebéd. Esőben és hóban a két nyomorult teremtés hidegtől megkékült, arcával, szétlőtt lobbos szemével, hótól fagyos lábával, valóban szájalmat kelthetett. A nagyobbik a kezénél fogva vezette a kisebbiket és futottak, hogy ne érezzék annyira a hideget.

Igy tévelyegtek Galway útezáin, a melyek egy spanyol mezővároséhoz hasonlítanak. El voltak hagyatva a közönyös lakosság közepette. Senki fia szerette volna tudni, milyenek voltak ezek a házak belül.

Az elrácsozott, szűk ablakokon és a lebecsított redőnyökön keresztül semmit se lehetett látni. A fiura nézve ezek a házak megannyi vasszerények voltak, a melyek kétségkívül telides-teles lehettek pénzes zacskókkal. És milyen gyönyörűség lehetett volna megtekinteni a szállodák szép szobáit, főleg a Hétel Royaléit a melynek kapuja elő kocsin érkeztek a vendégek! De az inasok elkergették volna őket, mint az ebeket, vagy mint a koldusokat, a mi még rosszabb, mert hiszen az ebeket néha még meg is simogatják...

És mikor megálltak a boltok előtt, a melyek pedig Felső-Irlandban ugyancsak fogyatékosan vannak felszerelve, a kirakatban levő tárgyak megbecsülhetetlen értékű drágaságok gyűjteményének látszottak előttük. Mily sovár pillantásokat vetettek egy ruha-kiraktra, ók, a kik rongyokba voltak burkolva, ott egy cipő-kiraktra, ók, a kik meztelül jártak! És vajjon fogják-e valaha ismerni azt a gyönyört, hogy oly új ruhát ölthessenek magukra, mely az ő testükre van szabva és egy pár olyan cipőt húzhatnak fel, melyhez mértékét vetek a lábaikról? Bizonyosan nem, ép oly kevésbé, mint más annyi nyomorult, a ki arra van kárhoztatva, hogy a mások viselt ruháiba öltözködjenek és a kunyhók hulladékaiból táplálkozzék.

A mészárszékek ajtaján ketté hasított ökrök függtek, akkorák, hogy az egész «rongyosok iskolája» egy hónapig táplálkozhatott volna belőlük. Mikor Grip és Senki fia ezeket szájátva nézgettek, fájdalmas szorongást éreztek a gyomrukban.

— No, csak mozgassd az állkapcsodat, kicsikém, — mondá Grip kedélyes hangon. — Aztán bizvást azt gondolhatod, hogy valósággal eszel. A nagy kenyerek és cipők előtt, a melyek meleg illatot lehettek és a «kalácsok» és egyéb sütemények előtt, a melyek felköltötték az arramónok étvágyát, szintén megálltak éhező gyomorral, sovár szemekkel, tele mohó kívánsággal és Senki fia e szokat mormogta:

— Milyen jó lehet mindez.

— Biztosítalak fölé, hogy jó.

— Ettől már valaha islet?

— Ettem... egyszer.

— Ah! — sobjátá Senki fia.

Ő még ilyesmit soha nem evett, se Thornipenél, sem pedig mióta a «rongyosok iskolájába» került.

Némelykor Grip és Senki fia elsétáltak a Sallhill külvárosig is, honnan végig lehet látni az egész öblön.

Mikor mindketten megpillantották az öbölben horgonyzó, vagy a kikötő bejárása előtt vesztegő hajókat, mintegy ellenállhatatlanul vonzatra érezték magukat, kétségkívül sejtén, hogy a tenger kevésbé kegyetlen a szegény emberek iránt, mint a szárazföld, hogy biztosabb megélhetést ígér nekik, hogy az élet jobb az oceanok éles levegőjében, mint a városok megfertőztetett odúiban és végre hogy a tengerész-mesterség az, a mely a gyermek egészségét és a felnőt ember kenyérkeresetét leginkább biztosítja.

— Milyen szép dolog lehet, Grip, ezeken a nagy vitorlás hajókon utazni! — mondá Senki fia.

— Ha tudnád, mennyire vágyom utána! — vizonzá Grip a fejével bólintva.

— Hát akkor miért nem megy el tengerésznek a tengerre?

— Igazad van... Miért nem vagyok én tengerész? ...

— Elmennél messze... messze...

— Talán még az is meg fog történni! — mondá Grip.

A sétájuk befejezte után mindketten visszatértek a szűk és piszkos utcákban keresztül a «rongyosok iskolája» városrészébe. Romok között haladtak végig, a melyek Galwayt oly városhoz teszik hasonlóvá, a melyet a földrengés félig elpusztított.

Hanem a galwayi szegény városrészénél is szomorúbb, a külvárosok legutolsó viskójánál is visszataszítóbb volt az az undorító és utálatos épület, az az elégtelen és ronda menház, a melyre a nyomorúság vitte Senki fia társait és ő, valamint Grip, valóban nem siettek, mikor ütött az óra a visszatérésre a «rongyosok iskolája»-ba.

IV.

Egy sirály temetése.

Vajjon Senki fia e kínos élet, a «rongyosok» e romlott légkörnek közepette nem kereste-e fel néha gondolataival a multat?

És mit látott Senki fia, ha egy vagy két évvel visszafelé tekintett? Látta az állatiáson durva Thornpipét, ezt a könyörtelen koldust és folyvást attól tartott, hogy egyszerre csak találkozni fog vele valamelyik utcasarokon avagy az országúton, s hogy egykori kintója erős kezeivel megragadja őt. Aztán egy másik, homályos és rettenetes emlék merült fel elméjében, annak az embertelen asszonynak az emléke, a ki őt kizozta, de egyszersmind ama két leányka vigasztaló képe is, a kik közül egyik őt a térdén ringatta.

— Úgy vélem, jól emlékezem, hogy Sissynek hívták — mondá egy izben Gripnek.

Grip voltaképpen meg volt győződve róla, hogy ez a Sissy csupán a gyermek képzelmeiben élt, mert soha se lehetett felőle semmi biztosabbat megtudni. De Senki fia szin'e kész volt megharagudni, ha valaki kételkedni látszott a Sissy létezésében. Hiszen lelki szemével szinte látta őt... Miért ne találhatná fel valamikor?... Vajjon mi lett belőle?... Ott van-e még annál a sarkánynál?... Vajjon sok mértőfdl választja-e el őt kis pajtásától?... A leányka nagyon szeretett őt és ő viszont a leánykát... Ez volt az első vonzalom, a melyet érzett, mielőtt Grippel megismerkedett volna és úgy beszélt róla, mint egy nagy leányról... Sissy jó és szelid volt, cizrogatta őt, letörülte a könyeit, csókokkal halmozta el az arczát és megosztotta vele burgonyáját...

— Szerettem volna őt védelmezni, mikor az a gonosz asszony megverte, — mondá Senki fia.

— Magam is azt hiszem, hogy jó gyókokat húztam volna rá, — vizonzá Grip, hogy örömet okozzon a gyermeknek.

Hanem O'Bodkins úr nem igen törődött azzal, hogy Senki fiának akármiféle örömet szerezzen. Sőt egy idő óta erősen kezdett békéltetkedni. Mert Senki fia csakis a költségek rovatában szerepelt, a bevételek rovatában pedig épen nem. Ez a fizető belezárult, — oh! bizony nem nagy összegbe, kedves O'Bodkins úr! — ellenben semmit sem jövedelmezett. A többiek legalább a koldulás és néha a lopás által részben hozzájárultak az eltartási költségek fedezéséhez, de ez a fiu csakis pénzbe került.

Egy szép napon O'Bodkins úr szemrehányásokkal illette őt, szúró pillantásokat vetvén rá, részfoglatu szemüvegén keresztül.

Senki fiában elég lelkiérv volt, hogy ne sirjon ezen intelem hallatára, a melyben O'Bodkins úr kettős minőségben, mint könyvvívó és mint igazgató részesítette őt.

— Te semmit sem akarsz tenni?... mondá neki.

— De igenis, — vizonzá a gyermek. Csak tessék megmondani mit tegyek?

— Olyasmit, a mivel pótolhatod azt, a mibe kerülsz!

— Nagyon szeretném megtenni, de nem tudom, hogyan tegyem.

— Meg lehet szólni az embereket az utcán... kérni lehet őket, hogy valamely megbízást adjanak...

— Nagyon kicsi vagyok... senki sem akar megbízást adni.

— Nos hát akkor keresgélni lehet a szemétkben, az utcasarokon! Mindenkor talál ott az ember valamit...

— A kutyák meharapnak és én nagyon győngy vagyok... Nem tudom őket elkergetni.

— Igazán!... Vannak-e kezeid?

— Vannak.

— Vannak-e lábaid?

— Vannak.

— No hát, szaladj az országúton a kocsik után és koldulj aprópénzt, ha más egyebet nem tudsz tenni.

— Aprópénzt kolduljak?

És Senki fia össerezett, annyira sértette ez a föltevés a veszületett büszkeségét! Igen! ez a helyes kifejezés. Elpirult arra a gondolatra, hogy koldulásra nyujtsa a kezét.

— Ezt nem tudnám megtenni, O'Bodkins úr! — mondá.

— Ah! nem bírnád megtenni?

— Nem!

— És vajjon elhetné-e a nélkül, hogy ne egyél? Ugy-e bár nem?... Pedig hát figyelmez-

zeseből a zsebkendő, akkor oda közeledik hozzá és ügyesen meghúzza a zsebkendőt, a mely kacsúszik magától is.

— Hagyj engem békében, Carcker!

— És némelykor egy tárcza is jön ki a zsebkendővel.

— Hiszen ez lopás.

— És a gazdagok tárczaiban nem aprópénzt találám az ember, hanem shillingeket, koronákat, aranyat, azokat aztán az ember hazahozza és megosztja a társaival... te mihaszna!

— Igen és az ember fittyet hány a rendőrnek és elszalad, — mondá egy másik.

— És aztán, — folytató Carcker, ha az embert becsukná is, az se valami nagy baj. Az ember ott ép oly jól érezheti magát, mint itt, sőt jobban. Kap kenyeret, burgonyalevest és etetik, a menyeyi neki tetszik.

— Nem akarok... nem akarok! — kiáltá ismételtlen a gyermek, vergődve sem mirekellők közt, kik ide-oda taszigálták őt, mint a labdát.

Grip belépve a terembe, sietett őt kiragadni a banda kezei közül.

— Ne merjétek bántani ezt a kis gyermeket! — kiáltá, az ökleit összeszorítván.

zúgva megtörő, fodros hullámok közt. Grip a vállánál fogta a gyermeket és megmutatta neki az első mozdulatokat.

Egyszerre világos sakálordítás hallatszott a sziklák felől és a rongyosok iskolájának növénydekei megjelentek a parton.

Mintegy tizenketten lehetnek, a legromlottabbak, legszilajabbak, Carckerrel az élükön.

Lármájuk és ordításaik oka az volt, hogy egy sirályt pillantottak meg, a mely szárnyán meg volt sebezve és el akart futni, a mi talán sikerült volna is neki, ha Carcker egy kövel meg nem dobja. Senki fia felsikoltott, mintha őt találta volna a kő.

— Szegény sirály!... szegény sirály! — ismétlé folyvást.

Grip nagyon meharagudott és valószínűleg úgy el is bánt volna Carckerrel, hogy az holtig megenlegette volna, de ebben a pillanatban meglátta, hogy a gyermek kirohant a partra, a rongyos csapat közé, kegyelmet kérni a sirály számára.

— Carcker, kérlek... kérlek... verj meg engem... verj meg engem... ne bántsd a sirályt... ne bántsd azt a madarat!

Harcz a kutyákkal.

Grip és Senki fia.

tettek, hogy előbb-utóbb ilyen életmódra szorítalak, ha nem jut az eszedbe valamely mód a kenyérkeresetre!... És most, takarodjál!

A kenyerét megkeresni... négy éves és néhány hónapos korában! Igaz ugyan, hogy már kenyérkereső volt Thornpipenél is, de milyen módon! A gyermek «eltakarodott», nagyon leverten. És megessett volna rajta a szíve annak, a ki őt látta volna összetett karokkal, lehorgasztott fejvel egy sarokban állni. Milyen teher volt az élet erre a szegény kis teremtésre nézve!

Aztán O'Bodkins úr intelmei után, az iskolabeli vásott fiuk inceselkedési következték.

Ezeket a fizetőket dühösekkel tette az az öntudat, hogy ez a fiu becsületesebb volt, mint ők. Örömet okozott nekik az, hogy őt a rozsrá csábíthatták és nem kímélték tőle sem a rozsrá tanácsokat, sem az ütlegetek.

Különösen Carcker volt kifoghatatlan e tekintetben és makoasságát csakis a megrögzött rozsaszaga tette érthetővé.

— Te nem akarsz koldulni? — kérde egy izben.

— Nem, — felelé Senki fia határozott hangon.

— No hát, ostoba barom, az ember nem kér... hanem vesz.

— Vesz?

— Persze, hogy vesz... Mikor az ember egy jól öltözött urat pillant meg, a kinek kilóg a

Grip ezuttal csakugyan dühös volt.

— Úgy-e bár tudod, hogy nem gyakran ütök, — mondá Carckernek. De ha egyszer elkezdek ütni...

Miután a rozsrá fizetők elbecsülték az áldozatukat, elképzelték, milyen pillantást vetettek reá, mily erősen föltek magukban, hogy újra kezdik a dolgot, mihelyt Grip nem lesz jelen, sőt hogy a legközelebbi alkalommal majd «elbánnak» mind a kettőjükkel.

Carcker és társai el voltak szánva, hogy boszút állnak a felügyelőn és védenézén.

A rongyosok iskolájának leggonoszabb növénydekei, hol itt, hol ott, folyvást tanácskozásokat tartottak, a melyektől semmi jót se lehetett várni. Grip szemmel is tartotta őket, és védenézett lehetőleg ritkán hagyta magára. Éjjel felvitte magával a saját padláskamrájába, közvetlenül a háztető alatt. Itt, ebben a hideg zugban, Senki fia legalább biztonságban volt a rozsrá bánás és rozsrá tanácsok elől.

Egy napon a kis fiu és Grip elmentek sétálni a salthilli partra, a hol némelykor fürödni szoktak. Grip tudott úszni és úszási leczkéket adott Senki fiának. Ah! mily boldog volt a fucska, mikor alábukhatott a tiszta, átlátszó vízben, a melyen messze, messze szép hajók úszkáltak, melyeknek fehér vitorláit alátűntek a láthatáron. Mind a ketten hemperegtek a part fővénén

Hogy kigunyolták őt, mikor aztán végig vándorogott a fővénén, meztelenül, sovány tagjaival és a bőr alatt észlelhető bordáival! És a gyermek folyvást könyörgött:

— Kegyelmezz meg, Carcker... Kegyelmezz meg a sirálynak!

Senki se hallgatott rá. Kikacagták. A szilaj csapat üldözöbe vette a madarat, a mely hiába iparkodott fölemelkedni a földről, ügyetlenül ugrált egyik lábáról a másikra és menhelyet igyekezett találni a sziklák közt. De hasztalan volt minden erőlködése.

— Grip... Grip! — kiáltá Senki fia; védelmezd meg... védelmezd meg.

Grip a hitvány kölykekre rohant, hogy elragadják tőle a hitvány állatot... de már késő volt. Carcker a sarka alatt összezúzta a sirályt. És erre a nevetés újra kezdődött, felbeszakítva diadalmas hurrah-kiáltásoktól.

Senki fia magánkül volt. Erőt vetett rajta a düh, — a vak düh, — nem bírta többé megőrizni önuralmát, felkapott egy követ és egész erővel dobta Carckerre, a kit mellén talált.

— Ah! ezért meglakolsz! — kiáltá Carcker.

És mielőtt Grip megakadályozta volna, a gyermekre rohant és a vízpartra vonszolta, folytonosan ütelve őt. Aztán míg a többiek a Grip karjaiba és lábára csimpaszkodtak, a hullámok közé nyomta a fucska fejét.

ref. egyház főgondnoka, 71 éves korában, Csanádon. — Csorézy József, 1848/49-es honvédőrmester, 82 éves, Maros-Vásárhelyen meghalt. — Berró József, régi honvédőrmester, 78 éves, Abauj-Szántón. — Lőrök Gyula, megyei számvevő, 63 éves, Kassán. — Kratochwill Henrik, rendőrfőkapitány, a budapesti államrendőrség legrégebb tisztviselőinek egyike. — Nagy Béla, állami polgári iskolai tanár, életének 41-ik évében, husz esztendei tanári működés után, Tordán. — Terplan Lajos, magyar államvasúti ellenőr, 43 éves, Budapesten. — Róna Béla, orvosnövendék, a budapesti mentő-egyesület tagja, Fiumében. — Thorma Sándor, nyug. gombai református tanító, Monoron. — Rodmund György, 1848-49-es honvédőrmester, nyug. gazdatiszt, 66 éves, Selmeczbányán. — Lüstig Miksa, bank- és váltóüzlettulajdonos, Budapesten. — Kálmay József, ügyvéd, fővárosi tiszti ügyészség, 46 éves korában. — Késmárki Spőner Sándor, a budapesti kir. törvényszék volt irodavezetője. — Kotsy Sándor, 1848-49-es honvédőrmester, a ki az egész szabadságharcot végigküzdötte, 75 éves, Budapesten. — Rán István, volt 1848-49-es honvéd, Hévíz községben, 27 évig közszeretben állott községi bíró, 68-ik évében. — Kiss Ernő, budapesti államvasúti gépészmérnök, 35 éves, Székely-Udvarhelyen. — Murin Ján, a felvidék leggazdagabb polgára és az ország egyik első vasútkereskedője, a námesztói takarékpénztár igazgatója, Námesztón. — Ross László, nyug. uradalmi inspektor, 77-ik évében, Keszthelyen. — Schwarz Sámuel, kereskedő, 56 éves, Devecserben. — Price Péter, a lovérsenyekből ismert lóidomító, gr. Batthyány Elemér istállójának trainerje, Alagon. — Schauer Agoston, nyug. es. és kir. százados és Szepesmegye törvényhatóság bizottságának tagja, 62 éves, Polyanócon. — Bősörényi László, földbíró, 1848/49-ik honvéd hadnagy, a szatmári takarékpénztár egyesület igazgatója, 64 éves korában, Pettényben. — Takács Alajos, ügyvéd, a veszprémi püspökség ügyésze, Zalamegye postablábirája, a sümegi kaszinó elnöke, takarékpénztári igazgató, 76 éves, Sümegen. — Jankó József, 65 éves korában, Zala-Egerszegben. — Skoda Lőrincz, Zolyom-Lipese nagyközség bírája és postamestere, 67 éves korában; egykor a panszláv irányú Slovenska Matica alapító tagja és nagy kortese volt, de elpártolt a panszlávoktól s a magyarság híve lett.

Öz. Szentiványi Józsefné, szül. Szent-Iványi Krisztina, 83 éves korában, Sepsz Szent-Ivánban. Szent-Iványi Gyula, nyugalmazott királyi táblai tanácselnök, édes anyját gyászolja az elhunytban. — Hoványi Gyuláné, szül. Szabó Gabriella, 26 éves, Nagyváradon. — Öz. Gyulányi Rezsőné, szül. Held Matild, 76 esztendő korában, Budapesten. — Taczman Pirokska, 46 éves korában, Jászberényben. — Huszné, a Tátravidéket látogatók előtt jól ismert „Husz anyó”, a Husz-park tulajdonosa, 78 éves korában, Iglón.

Szerkesztői mondanivalók.

Tündérsziget. Köszönettel vettük a legközelebb közölni fogjuk. A halál. Temetés. A vén sirásó. Tartalmasok; sőt talán az is a hibájuk, hogy több van bennük, mint a mennyit a szerző szerves egészszé tud kerekíteni. A belső forma hiánya nagyon éreztető valamennyiben; de ez is sokat levon értékükből, hogy a külső forma szintén fogatkozik. Szívesen elismerjük, hogy szerző a rimeket gondosan válogatta; de úgy látszik, nincs elég ritmus-értéke, verselése azért olyan döcögös, zakatoló. Apróbb kifogásaink is vannak. Így „A vén sirásó”-ban az öreg, ki pedig jámbornak, istenesnek van rajzolva, a temetőben kiasott koponyákat és embercsontokat tekéni adja kis unokájának. Ez visszataszító s még a költői igazság is hiányzik belőle.

Akármerre menjek. Elején a koszorú hasonlat nagyon erőltetett; máskülönben a kis vers elég csinos. A nagy tárgyhalmaz miatt azonban lapunkban nem adhatunk neki helyet.

Oh hit. Sem a kifejezésekben nincs meg a kellő összhang, sem a képekben. A hitnek majd azt mondja, hogy áltassa el lágy hullámok árján, mosolygó álmok csolnakán; majd, hogy csolnak legyen harczi zordon tengerében legyőzni e vézes hullámokat, s tudjon nyugalmat, reményt, szerelmet, bűvés álmokat.

Nem közelhetek: Az én boldogságom. (Kezdő írása vall, kinek még tehetése felől ítéletet mondani bajos.) — Mi vagy te? Kevesebb hó, hatyru, virág, csillag! s több természetesség és egyszerű igaz érzés. Mást nem ajánlhatunk. — Furulyászó. Népmóda akarna lenni; de nem nagyon sikerült. — A fitozofus. Úgyesen van írva; de sok benne az izletelenség. — Élet és halál. Furcsa korszak. Millennium. Töbör ének fénye.

A LEGUJABB SAKK-KIRÁLY.

A legutóbbi nagy nemzetközi sakkversenyben melyet Hastingsban tartottak, az első győzelmet egy még csak 22 éves fiatal amerikai ember, Pillsbury H. N. vívta ki magának, kinek ép oly szellemes, mint ügyes játéka az egykor világhíró honfitársa, Morphy Pál genialitására emlékeztet. Nevezetes, hogy ez a kitünő tehetség, ki Boston egyik külvárosában szü-

PILLSBURY, A LEGUJABB SAKK-KIRÁLY.

letett, csak 1888-ban kezdte tanulni a sakkjátékot, s már a múlt évben Amerikában kivívta 10 híres mesterrel szemben a díjat.

Jelenleg még nagyobb diadalt aratott. A hastingsi sakkverseny nyertesét három csoportba lehet osztani. Az első csoportba, kik az összes sakkjátékok felénél jóval többben győztek, Pillsbury 16 1/2 nyerő számmal szerepel, Csigorin 16, Lasker 15 1/2, Tarras 14, Steinitz 13, Schiffer 13, Bardeleben és Teichmann 11 1/2-11 1/2 számmal. A második csoportba tartoznak azok, kik körülbelül felét nyerték meg az összes játékoknak. Ezek Schlechter 11, Blackburne 10 1/2, Burn, Janowski, Mason 9 1/2-9 1/2, Bird és Gunsberg 9-9 játékkal. Legutolsók voltak Albin és Marco 8 1/2-8 1/2, Pollock 8, Mieses és Tinslay 7-7 és végül az olasz Vargani 3 játékkal.

A legelső győző arcképének bemutatása mellett közöljük itt az utolsó játszmát, melyet Pillsbury a hastingsi versenyen Gunsberggel szemben játszott.

Fehér: (Pillsbury).		Fekete: (Gunsberg).	
1. a2-d4	8. d3-e4	1. d7-d5	8. f6-d5
2. e3-e4	9. f2-e4	2. c7-e6	9. c8-e6
3. e2-g3	10. d1-b3	3. g7-g6	10. b7-b5
4. b1-g3	11. e4-d5	4. f8-g7	11. e6-d5
5. g1-f3	12. c3-d5	5. g8-f6	12. d8-d5
6. f1-g3	13. b3-d5	6. h8-h6	13. c6-d5
7. f3-e5	14. e5-d3	7. d5-e4	14. b8-d7

Fehér már itt a végjátéknak körültekintőbb vezetésére törekszik.

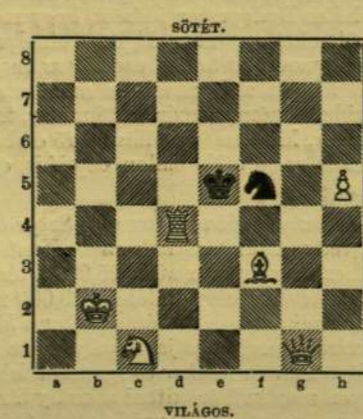
15. e1-d2	22. d2-b4	15. f8-e8	22. f8-e7
16. e1-d2	23. b4-e5	16. e7-e6	23. a7-a6
17. h1-e1	24. b3-b4	17. g7-f8	24. f7-f6
18. c1-e8	25. g2-g4	18. b8-e8	25. d6-e5
19. a1-e1	26. h4-e5	19. e8-e1	26. d7-b8
20. d3-e1	27. f4-e5	20. f8-d6	27. g6-b5
21. e1-d2	28. e5-d3	21. g8-f8	28. e6-e8

Most következik egy a fehér részéről pompásan vezetett paraszt végjáték.

28. a3-b4	35. e3-e4	28. a6-a5	35. a5-a4
29. c3-e6	36. e4-d4	29. e7-d6	36. h7-h5
30. f5-e6	37. g4-h5	30. b8-e6	37. a4-a3
31. b4-e6	38. f4-e4	31. d6-e6	38. f6-f5
32. c3-e4	39. h5-h6	32. d5-e4	39. f5-f4
33. d4-d5	40. h6-h7	33. e6-e4	40. feladja.
34. e2-e3		34. b5-b4	

SAKKJÁTÉK.

1939. számú feladvány. Pradignat E.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1928. számú feladvány megfejtése Pilmayer A.-tól.*

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Vh5-h1	... Fb8-a7 (a)	1.	...	Fb8-a6
2. Vh1-e1	... Kc5-d5	2.	Vh1-h6	... t. sz.
3. Ve1-d2	... t. sz.	3.	Vh6-f	... stb.
4. Vd2-a5	... g5 mat.			

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Vaskapuz: Kovács Ferenc. — A pesti sakk-hör.

* Tévédésből a "sorrend" felcsereztetett, jövő héten az 1930. . f. megfejtése következik.

A «Vasárnapi Ujság» 7-ik számában közölt képtalány megfejtése: Üres fazék legjobban kong.

Heti naptár, márciusus hó.

Nap	Kath. prot. naptár	Görög keleti naptár
1 Vasárnap	D. 2. h. v. Albin	18 F. 2. Leo p.
2 Hétfő	Szimplicius	19 Arclip
3 Kedd	Ginda	20 Leo pk.
4 Szerda	Kázmér	21 Timót
5 Csütörtök	Ózsdé, Frigyes	22 Jenő vtk.
6 Péntek	Frigyes	23 Polikárp
7 Szombat	Aqu. Tamás	24 Sz. Iván fej. felt.

Hold változás. Utolsó negyed: 6-án d. u. 0. 6. 45 perk.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Selyem-damasztek 65 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér színes Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint sima, eszkos, kockázott, mintázott, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség, 2000 szín és mintázatban stb.) megrendelt ur postabér és vámentesen a házhoz szállított mintákkal postafordultával küld: Henneberg G. (cs. és k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba szállított levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6575

Legjobb és leghirveesebb pipere hölgyor: a La VELOUTINE Különleges Rizpor BISMUTAL VEGYITVE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Sorozóköteles önkénteseknek utasításokat és folyamodványmintákat tartalmazó árjegyzéket bérmentve küldenek WEINER ÉS GRÜNBAUM udvari szabók Budapest, váci-utca 27. szám. Ugyanott különlegességek diszmagyar ruhákban, csatlós, huszár stb. részére; továbbá zászló - diszítésekben, aranyhimzésekben, zsabrákokban tarsolyokban, valamint az összes bandériumi felszerelésekben.

Schicht-féle SZABADÉK. SZAPPAN

oszták-magyar szabadék. törvényesen bejegyzett védjegy.

A legjobb, ruhamosásra s egyéb házi használatra; egyesíti a legnagyobb mosó erőt a legnagyobb enyheséggel; vaktó fehér, szagtalan fehérneműt állít elő; ajánlatos kivált a pamuknemlekre; kitűnő mint kész-ésfürdő-szappan is, nagyok és kisinyek számára.

Egy kísérletet senki sem fog sajnálni. Oly vidékre, hol ez a szappan kereskedésekben még nem kapható, szállít az alábbi czég 1 postacsomagot 5 kilogr. össz-súlyban bérmentesen, utánvét mellett, 2 frt 40 kr.-ért.

SCHICHT GYÖRGY, Aussig a/Elbe, szappan-, olaj- és gyertya-gyára. A maga nemében legnagyobb gyár a kontinensen. Budapesti képviselő: Deggeller Károly V., akadémia-u. 9.

Migraenin-Tabletták a legjobb szar bármilyen fejfájás ellen. Egy üveg ára 1 frt 20 kr. Főraktár: Török József gyógyszerháza Budapest, király-utca 12. sz. Azonkívül kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

UNGHVÁRY JÓZSEF gyümölcsfaiskolájában Czegléd (posta, távirat és vasút-állomás), ez év tavaszán nagyobb mennyiségű 1-2-3 éves nemes gyümölcsfa és egyéb csemete kerül eladásra és pedig: körte, alma, szilva, őszi barack, kajszu barack, cseresznye, meggy, eper, bolvili körte, azarol galagonya, birs, lasponya, mandula, dió, kőszmeté, ribizske, málna, földi eper (szamóca) és nemes fűzfa csemeték; ezek árai azok erőssége szerint, 15-20-25-30 krajczár. Ugyanekak igen nagy mennyiségben kapható 1-2 éves vadoncz csemete a következőkből: körte, alma, birs, doucin, paradicsom alma, őszi barack, sárga barack, bésztercei szilva, sajmeggy (Prunus mahaleb), fekete meggy, cseresznye és eper csemeték: ezek árai azok erőssége szerint 100 drb 60 krtól 1 frt 60 krig, 1000 drb 5 firtól 15 firtig. Nemes csemeték: őszi barack és földi epennél (szamóca), vadoncz csemeték: pedig sárga barack, sajmeggy és epennél nagyobb rendeléseknél árengedmeny adatok. Tessék árjegyzéket kérni. Rendeléseket elfogad. Ungváry József kertészete Czegléd.

Hőfeherke már nem mese! Hőfeherke már nem mese!

Tény, hogy a hőfeherke toltette-cikkelt hatása mai napig páratlan. Hőfeherke-érme biztos hatást szer a bőr minden tisztáltságának, u. m. a bőrpattadás, bőrráka, szuppó, májfoltok stb. eltávolítására. Egy doboz ára 1 frt. Hőfeherke-szappan felülmúlhatatlan enyhe toltette-szappan 1 drb 50 kr. Hőfeherke-arcvíz (folyékony poudre) 1 üveg 1 frt. Hőfeherke-poudre, a legjobb eddig használatban levő poudre ártalmatlan és láthatatlan marad a bőrön, kapható fehér, rózsá és érme színekben, egy doboz ára 1 frt. Hőfeherke-hajszesz, legjobb szer hajkihullás és kopra, valamint más bőrbetegségek ellen, elősegíti a haj és szakáll növeését, 1 üveg ára frt 1.50. Hőfeherke-hajfűtő, a megécselt haj és szakállnak az eredeti színt adja vissza, ártalmatlan és biztos hatást szer, kapható fekete, barna, sötéte és vörös színekben, 1 üveg ára 2 frt. Hőfeherke-fogpor, a legjobb fogtisztító szer, a fogak zománcát nem sérti. Hőfeherke fogorsót eredményez ezen fogpor használatá, kitűnő illatú, ára egy doboznak 50 kr. Csak azon készítmények valódiak, melyek fenti védjeggyel vannak ellátva. Kaphatók minden gyógyszerárban, illatszert- és gyógyszerkereskedésben vagy KLEIN S. gyógyszerésznél Lugoson 43.

Kwida-féle Kőszvén-folyadék. Ezek olaj-kivonatok, tájékozatlanságok házi szar köcsörény, szék- és hó- és fül-patacokkal 90 kr. Feltét: kerületi gyógyszerárakban, Kőszvén-folyadék. Kőszvén-folyadék. Kőszvén-folyadék.

Akacia arczörme pár heti alkalmazása egészen új, finom és üde gyermekleked arczbort idéz elő, eltávolít szeplőt, májfoltot és atkákat (mitesszer). Egy üveg ára 1 forint. A Krieger-féle „Akacia szappan” kellemes habzása rendkívül kelve illata és nagy tartósságánál fogva ma a legkedveltebb pipere-szappan, 1 darab ára 50 kr, 3 drb dobozban 140 kr. Kapható a legjobb magyarországi gyógyszerárban. Főraktár: Budapest, Kálvin-tér „KORONA” GYÓGYSZERTÁR.

Hirdetések felvételnek a kiadó hivatalban, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

WEINWURM ANTAL fényképező első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3., készít mindennemű czinkdagódó díszet, autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia után. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotoliografiai úton a legújabb-nyosabbban sokszorosítottatnak. Külön berendezés házonkívül való fénykép felvételekre.

MATTONI-FÉLE GIESSHUBLER TERMÉSZETES SAVANYU-KUT Legujabb találmány! Még soha sem volt! Nagy érdekű a hölgyekre nézve! Cs. k. szab. Málna-paszta és Jázmin-tej. Málna-paszta.

Jázmin-tej. Minden puder fölött előnyben részesítendő, miután a fehérség az arczról nem hagyja magát letörülteni. A bőrt fehérré, finommá és hajlékonyabbá teszi. A málna-pasztával övszokottásban, ezen szer csodás hatást; csak egy kísérlet teendő, s a hatásról meggyőződhetünk. Birsalma-kenőcs. Azon tulajdonsággal bír, hogy a korpaképződést megszünteti, melynek képződése csupán csak a hajgyökér szárazságtól származik, s a haj növeését is akadályozza. A birsalma-kenőcs táplálja a hajgyökert, miáltal korpaképződés nem származhatik. Együttal megőri a korai megöszülés ellen, gyorsítja a hajnöveést s a hajnak szép fényt ad. Valamennyi czikk kapható Bécsben, a készítőnél: ZIMMERL JÓZSEF, XVIII., Währingergrütel 61; továbbá a gyógyszerárban «a római császárhoz», I., Wollzeile 13., a gyógyszerárban «az arany keresztben», Mariahilferstrasse 72; Budapesten, Török József gyógyszerárban.

Chicagoiban kitüntetve a Leichner-féle zsirpuder és a Leichner-féle hermelinpor. A legjobb és egyetlen, ártalmatlan arczpor, nappali és esteli használatra, mely a mint ismeretes, a bőrt az agkorig puhán és hajlékonyan megtartja, s annak gyöngéd, rózsás, fiatalosn üde színt ad. A beporozást nem lehet észre venni. Kapható a gyárban: Berlin, Schützenstr. 31, s más illatszert-ekben, zárt szelencékben, melyeknek fenekeán a czég és védjegy van benyomva. Mindig Leichner zsirpuderje kérendő. Leichner L., a kir. színházak szállítója.

